

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2017

Michaela Kaňková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Michaela Kaňková

**Administrativa Baracka Obamy a otázka
Tchaj-wanu**

Bakalářská práce

Praha 2017

Autor práce: **Michaela Kaňková**

Vedoucí práce: **Mgr. Jana Sehnálková**

Rok obhajoby: 2017

Bibliografický záznam

KAŇKOVÁ, Michaela. *Administrativa Baracka Obamy a otázka Tchaj-wanu*. Praha, 2017. 39 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra severoamerických studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Jana Sehnálková.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá otázkou vztahů Spojených států amerických vůči Tchaj-wanu během administrativy prezidenta Baracka Obamy. Konkrétně je otázka zkoumána z pohledu analýzy politiky Baracka Obamy vůči Tchaj-wanu, velká pozornost je věnována prodeji amerických zbraní Tchaj-wanu. V práci je nejprve uvedeno historické pozadí, které dokresluje vývoj americko-tchajwanských vztahů, čímž představuje základ pro vztahy současné, tyto informace jsou pak dále využívány pro komparaci právě s Obamovou administrativou. Následně je charakterizován politický postoj prezidenta Baracka Obamy vůči Tchaj-wanu a dalším politickým tématům, která vztahy s Tchaj-wanem ovlivňují. Zvláštní důraz je věnován politice rebalancování do Asie (*Pivot to Asia*) a jaký vliv to mohlo mít právě na vztahy s Tchaj-wanem. Nakonec jsou analyzovány obchodní vztahy Tchaj-wanu a Spojených států během administrativy Baracka Obamy. Hlavní důraz je především kladen na obchod se zbraněmi, což je jeden z hlavních atributů podle, kterých jsou vztahy Spojených států k Tchaj-wanu v této práci posuzovány. Obchod se zbraněmi je vybrán z toho důvodu, že má podstatně širší význam, jedná se o součást bezpečnostní otázky a americké zahraniční politiky nejen k Tchaj-wanu ale i celému regionu. Práce dochází k závěru, že i když se ze začátku zdálo, že vztahy s Tchaj-wanem budou možná ještě v horším stavu nežli během předchozí administrativy George W. Bushe, postupem času se vztahy nakonec normalizovaly.

Abstract

The bachelor thesis examines the issue of the relations between the United States of America and Taiwan during the administration of President Barack Obama. More specifically, the issue is examined by analysing the politics of Barack Obama toward Taiwan mainly by scrutinising the trade relations. First, the thesis discusses the historical background of the American relationship with Taiwan, which had a direct influence on the current United States-Taiwan relations. Furthermore, the historical background is used for comparison with the Obama administration. Afterwards, the political stance of former President Barack Obama towards Taiwan is stated. Emphasis is stressed on the Obama policy *Pivot to Asia* and its influence on American relations with Taiwan. Finally, the thesis analyses trade relations between United States and Taiwan during the Obama administration. The main emphasis is on the arms sales, which is one of the main features this thesis uses to evaluate the American relations with Taiwan. The arm trade between United States and Taiwan is more importantly part of a security question regarding the region. The thesis concludes that although it appeared that Obama's politics with Taiwan would remain the same following the Bush administration, or even that relations would deteriorate, the relations between United States and Taiwan instead stabilised and are now in a slightly better place.

Klíčová slova

Spojené státy americké, Tchaj-wan, Barack Obama, prodej zbraní, obchodní vztahy, americko-tchajwanské vztahy.

Keywords

United States of America, Taiwan, Barack Obama, arm sales, trade relations, United States – Taiwan relations.

Rozsah práce: 67 773 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 17. 5. 2017

Michaela Kaňková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Janě Sehnákové za cenné rady a připomínky v průběhu psaní práce.

**INSTITUT MEZINÁRODNÍCH STUDIÍ
TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE**

Jméno:

Michaela Kaňková

E-mail:

Kanka.michaela@gmail.com

Studijní obor:

Mezinárodní teritoriální studia

Semestr a školní rok zahájení práce:

LS 2015/16

Semestr a školní rok ukončení práce:

LS 2016/17

Vedoucí bakalářského semináře:

PhDr. Oldřich Tůma, Ph.D.

Vedoucí práce (povinné):

Mgr. Jana Sehnálková

Název práce:

Administrativa Baracka Obamy a otázka Tchaj-wanu

Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek)

Práce se zabývá otázkou americko-tchajwanských vztahů během administrativy Baracka Obamy. Je kladen důraz na historické pozadí těchto vztahů, které předcházelo Obamově administrativě. Práce se dále soustředí přímo na politiku Baracka Obamy vůči Tchaj-wanu. V práci se pokusím naznačit vývoj, kterým prošla Obamova politika vůči Tchaj-wanu. Nejdůležitější částí práce je analýza prodeje zbraní Tchaj-wanu, což je důležitá část nejen obchodních vztahů, ale hlavně bezpečnostní a strategické otázky. Analýza prodeje zbraní spolu s komparací s předchozí administrativou, jsou použity jako indikátory hloubky a povahy vztahů mezi Spojenými státy a Tchaj-wanem během administrativy Baracka Obamy.

Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):

Zásadní změnou oproti původnímu projektu je zúžení tématu, které se původně mělo zaměřovat i na Čínskou lidovou republiku a vzájemné vztahy se Spojenými státy a to hlavně v otázce Tchaj-wanu. Původní projekt také uváděl, že dojde k mnohem větší komparaci s administrativou George W. Bushe, které měla být věnována celá kapitola. Veškeré změny byly provedeny z důvodu větší konzistentnosti práce, a také aby bylo možné dané téma zkoumat více do hloubky, což by původní projekt nedovoloval.

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):

- Historie
- Barack Obama a otázka Tchaj-wanu
- Obchodní vztahy s Tchaj-wanem

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):

- „Goldwater v. Carter 444 U. S. 996 (1979),“ JUSTIA US Supreme Court, dostupné z: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/444/996/case.html>.
- „H.Con.Res. 88 - Reaffirming the Taiwan Relations Act and the Six Assurances as cornerstones of United States-Taiwan relations,“ Congress.com, (17. května 2016), dostupné z: <https://www.congress.gov/bill/114th-congress/house-concurrent-resolution/88/text>.
- „Taiwan,“ Office Of The United States Trade Representative, dostupné z: <https://ustr.gov/countries-regions/china/taiwan>.
- „Taiwan Relations Act,“ American Institute In Taiwan, dostupné z: <https://www.ait.org.tw/en/taiwan-relations-act.html>.
- Bader Jeffrey A., Obama and China's rise: an insider's account of America's Asia strategy (Washington, D. C.: Brookings Institution Press, 2012).
- Hickey Dennis V., „Imbalance in the Taiwan Strait,“ Strategic Studies Institute, (2013), dostupné z: http://ssi.armywarcollege.edu/pubs/parameters/issues/autumn_2013/4_hickey.pdf.
- Hickey Dennis V., „Continuity or Change: US Policy & Taiwan,“ Journal Of Chinese Political Science 12, č. 2, (2007), dostupné z: <http://www.ed.s.a.ebscohost.com> (staženo k 25. 4. 2017).
- Kan Shirley A., „China/Taiwan: Evolution of the “One China” Policy—Key Statements from Washington, Beijing, and Taipei,“ Congressional Research Service, (10. listopadu 2014), dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL30341.pdf>.
- Kan Shirley A., „Taiwan: Major U.S. Arms Sales Since 1990,“ Congressional Research Service, (29. srpna 2014), dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/weapons/RL30957.pdf>.
- Liščák Vladimír, Taiwan (Praha: Libri, 2003).

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

OBSAH	1
ÚVOD.....	2
1. HISTORIE	6
1.1. VZTAHY SPOJENÝCH STÁTŮ AMERICKÝCH A TCHAJ-WANU PO ROCE 1979	9
1.2. VZTAHY SPOJENÝCH STÁTŮ AMERICKÝCH A TCHAJ-WANU ZA GEORGE W. BUSHE	15
2. BARACK OBAMA A OTÁZKA TCHAJ-WANU	17
2.1. OBAMOVA POLITIKA REBALANCOVÁNÍ DO ASIE	19
2.2. OTEPLOVÁNÍ VZTAHŮ MEZI SPOJENÝMI STÁTY AMERICKÝMI A TCHAJ-WANEM.....	21
2.3. VZTAH KONGRESU K TCHAJ-WANU BĚHEM OBAMOVI ADMINISTRATIVY.....	22
3. OBCHODNÍ VZTAHY S TCHAJ-WANEM.....	24
3.1. PRODEJ ZBRANÍ A ARMÁDNÍHO VYBAVENÍ TCHAJ-WANU	26
ZÁVĚR	30
SUMMARY	32
POUŽITÁ LITERATURA.....	34
KNIHY	34
PRIMÁRNÍ ZDROJE	34
ODBORNÉ ČLÁNKY	35
VLÁDNÍ A JINÉ OFICIÁLNÍ STRÁNKY	37
WEBOVÉ STRÁNKY	38

Úvod

Spojené státy americké již od začátku navázání vztahů s ještě monarchistickou Čínou, věnovaly ostrovu Formosa velkou pozornost. Hlavním důvodem této pozornosti byla výhodná strategická pozice ostrova, který je v samotné blízkosti pevninské Číny, Japonska, Korejského poloostrova a má přístup k Jihočínskému a Východočínskému moři. Ostrov si udržel svou důležitost i v rámci toho, že po konci druhé světové války se v pevninské Číně moci ujala komunistická strana. Vláda Kuomintangu tak byla nucena se přemístit právě na ostrov Tchaj-wan. Kuomintang, který byl pod vedením Čankajška, měl nejen dobré vztahy se Spojenými státy, ale dal by se i považovat za relativně demokratickou vládu. V průběhu padesátých až sedmdesátých let dvacátého století se ostrov stal pro Američany jedním z mála spřátelených území v jihovýchodní Asii, kde se šířil komunismus. Ovšem Tchaj-wan, tehdy ještě Američany oficiálně nazýván jako Čínská republika, pro Spojené státy přestal být tím nejvýhodnějším spojencem, když došlo k roztržce mezi Čínskou lidovou republikou a Sovětským svazem, dvěma největšími komunistickými zeměmi. Spojené státy v roztržce viděly svou šanci, jak oslabit Sovětský svaz a pro sebe zajistit nového, silného spojence. Krátce na to byly oficiálně navázány vztahy s Čínskou lidovou republikou, podmínkou toho bylo zároveň přerušení vztahů s Čínskou republikou. V návaznosti na toto rozhodnutí americký Kongres odsouhlasil nový zákon, který až do dnes definuje vztahy mezi Spojenými státy a Tchaj-wanem. Čínská lidová republika stále považuje Tchaj-wan za část svého území v rámci politiky *jedné Číny*, z toho důvodu považuje zákon o vztazích Spojených států k Tchaj-wanu, jehož součástí je i klauzule o prodeji amerických zbraní Tchaj-wanu, za narušení své suverenity.

Tématem této práce jsou vztahy Spojených států amerických a Tchaj-wanu v období administrativy Baracka Obamy, přesněji řečeno se práce zaměřuje na období od jeho nástupu v roce 2009 až po rok 2016. Práce primárně sleduje americký postoj a akce, impulzy, které přicházejí z Tchaj-wanu a které mají vliv na americko-tchajwanské vztahy, jsou zmiňovány pouze v případě, že je tak nezbytně nutné pro lepší pochopení amerického jednání. Od administrativy Baracka Obamy se očekával jistý posun v americké politice. Prvotně se dalo předpokládat, že by to měla být změna k lepšímu zvláště díky tomu, že se na Tchaj-wanu krátce před nastoupením Baracka Obamy do prezidentského úřadu dostal k moci nový prezident Ma za stranu Kuomintangu. Prezident Ma na rozdíl od svého předchůdce byl podstatně smířlivější ve

své rétorice vůči Čínské lidové republice, díky čemuž došlo k jisté normalizaci vztahů, které se tak staly pravděpodobně nejlepšími od rozkolu v roce 1949. Bylo tedy logické předpokládat, že nový americký prezident nebude následovat v politice, kterou nastavil prezident Bush v době, kdy prezident Čcheng v podstatě byl krok od vyvolání referenda o nezávislosti Tchaj-wanu. V okamžiku, kdy byl Barack Obama zvolen za prezidenta Spojených států amerických nebyl nijak znám jeho postoj k Tchaj-wanu. Krátce po svém zvolení začal prosazovat politiku rebalancování do Asie (*Pivot to Asia*), jejímž jedním z hlavních bodů bylo rozšíření a posílení vztahů s Čínskou lidovou republikou a aby k tomu mohlo dojít, dalo se poměrně jasně předpokládat, že by muselo znovu dojít k revizi vztahů mezi Spojenými státy a Tchaj-wanem. Možnost, že by došlo k absolutnímu přerušení veškerých vztahů, byla pro mnohé nepřijatelná zvláště kvůli tomu, že americký postoj k ostrovu je obzvláště důležitý, protože kdyby Američané nezasáhly proti Čínské lidové republice v případě pokusu o násilné obsazení a přebrání správy nad ostrovem, dalo by se to považovat jako precedens americké reakce na čínské akce v Jihočínském moři. A i když Spojené státy Tchaj-wan oficiálně neuznávají, přesto jsou jejich de facto nejvýznamnějším spojencem, který jako jediný má v případném konfliktu teoretickou možnost je před útokem Čínské lidové republiky ochránit a pomoci jim.

Ke zpracování práce bylo využito velké množství primárních zdrojů. Z důvodu, že tato práce se zaměřuje na relativně nedávné téma, není na něj mnoho souhrnných knižních publikací, ze kterých by se dalo vycházet. Proto byly hlavně voleny akademické texty, které adresují a zabývají se určitou otázkou z období obou administrativ Baracka Obamy. V historické části je vycházeno ze smluv, komuniké a dalších právních aktů, které byly uzavřeny mezi Spojenými státy americkými a Tchaj-wanem nebo Čínskou lidovou republikou. Dále je vycházeno z rozhodnutí amerického Nejvyššího soudu. Tyto primární prameny jsou dostupné online a volně přístupné.

Cílem této práce je především zanalyzovat jaké byly americko-tchajwanské vztahy během administrativy Baracka Obamy, v politickém ohledu ale hlavně i v otázce prodeje amerických zbraní Tchaj-wanu, který přesahuje rámec obchodních vztahů a spadá do bezpečnostní a strategické otázky. Prodej zbraní a vojenského vybavení Tchaj-wanu je bodem všech hlavních smluv a dokumentů mezi Spojenými státy a Tchaj-wanem. Spojené státy ovšem mají volnou ruku v tom, co a kdy se rozhodnou Tchaj-wanu nabídnout k prodeji, ten sice může americkou stranu požádat o prodej určitého

vybavení, ale není jisté, že mu bude doopravdy vyhověno. Mimo jiné není možné prodej zbraní považovat pouze za obchodní vztahy, jedná se hlavně o americký postoj k bezpečnostní otázce v oblasti. Prodej zbraní a armádního vybavení je tedy jedním z faktorů, podle kterého lze určit, jaké jsou aktuální vztahy mezi Spojenými státy a Tchaj-wanem. V případě, že je prodáváno nové a moderní vybavení, které Tchajwanci ještě nevlastní a dokonce o něj i zažádali, dá se téměř s jistotou říci, že americká administrativa je nakloněna co nejlepším vztahům s Tchaj-wanem. Naopak když dlouho nedochází k žádným prodejům nebo je nabídnut pouze balíček plný součástek, náhradních dílů a jen marginálně se jedná o nové vybavení, dá se předpokládat, že americko-tchajwanské vztahy se zhoršily. Posouzením administrativy Baracka Obamy a jeho politiky vůči Tchaj-wanu si práce klade za cíl definovat, jaké byly vztahy Spojených států a Tchaj-wanu během jeho administrativy. Prvotní hypotéza je taková, že i když pro zlepšení vztahů byly relativně příznivé podmínky, zvláště oproti druhému volebnímu období George W. Bushe, vztahy Spojených států a Tchaj-wanu nakonec zůstaly v podstatě beze změny.

Samotná práce je členěna na tři hlavní kapitoly. První část se zaměřuje na historické vztahy Spojených států k Tchaj-wanu. Cílem první kapitoly je hlavně nastínit kontext, ze kterého dnešní americko-tchajwanské vztahy vycházejí. Druhá kapitola se pak soustředí přímo na administrativu Baracka Obamy a jeho politiku vůči Tchaj-wanu. V této kapitole jsou rozebírány priority prezidenta Obamy v regionu východní Asie a jejich dopad na vývoj vztahů s Tchaj-wanem. Následující třetí kapitola se pak přímo věnuje obchodním vztahům mezi Spojenými státy a Tchaj-wanem. Kapitola si klade za cíl analyzovat a posoudit americké prodeje zbraní a armádního vybavení Tchaj-wanu zvláště z toho důvodu, že se také jedná o americký postoj ke strategické otázce ale především i bezpečnostní.

Z metodologického hlediska je tato práce analýzou americko-tchajwanských vztahů během administrativy Baracka Obamy. Primárně si práce klade za cíl analyzovat, v jakém stavu byly vztahy mezi Tchaj-wanem a Spojenými státy v tomto období. Pro posouzení je zkoumán prodej amerických zbraní Tchaj-wanu, čímž se alespoň částečně dají posoudit vztahy mezi Spojenými státy a Tchaj-wanem nebo alespoň americký postoj k bezpečnostní otázce, která se k Tchaj-wanu pojí. Sekundárně dochází k částečné komparaci především s předchozí administrativou prezidenta George W. Bushe. Výsledkem analýzy a porovnání s předešlou

administrativou je zhodnocení, zdali prezident Barack Obama pro vzájemné vztahy Spojených států a Tchaj-wanu přinesl nějaký posun, ať už k horšímu nebo lepšímu.

Práce vychází ze značného množství primárních i sekundárních pramenů, přičemž převážná většina těchto zdrojů je psána v anglickém jazyce, několik dalších zdrojů je pak psáno v českém jazyce. Pro přímé citace z anglického zdroje byl text přeložen autorkou práce. Při vypracování této práce bylo ve velkém čerpáno z knih, odborných článků, studií think-tanků (hlavně pak z produkce Congressional Research Service), oficiálních stránek vládních organizací, ale i vládních dokumentů. Právě mezi použité vládní dokumenty patří znění zákona o vztazích s Tchaj-wanem z roku 1979,¹ rozhodnutí amerického Kongresu o znovu potvrzení Šesti ujištění z roku 1982² a dále pak třeba rozhodnutí nejvyššího soudu v případě senátora Goldwatera vs prezidenta Jimmyho Cartera.³ Hlavními zdroji pro první kapitolu, která se zabývá historií, jsou především důležité knihy od Vladimíra Liščáka,⁴ z těchto knih jsou čerpány historické informace pro dokreslení americko-tchajwanských vztahů. Dále pak kapitola také vychází právě z primárních zdrojů, zvláště z vládních dokumentů, které obsahují smlouvy a dohody mezi Spojenými státy a Tchaj-wanem.

Druhá kapitola, která se zaměřuje na samotného Baracka Obamu a jeho politiku vůči Tchaj-wanu vychází hlavně z odborných studií Dennise V. Hickeyho⁵ a Shirley A. Kan.⁶ Tyto studie krom faktů také nabízejí kritické hodnocení a analýzu americké politiky vůči Tchaj-wanu. Pro informace o politice rebalancování do Asie byl primárně

---

¹ „Taiwan Relations Act,“ *American Institute In Taiwan*, dostupné z: <https://www.ait.org.tw/en/taiwan-relations-act.html> (staženo k 19. 4. 2017).

² „H.Con.Res. 88 - Reaffirming the Taiwan Relations Act and the Six Assurances as cornerstones of United States-Taiwan relations,“ *Congress.com*, (17. května 2016), dostupné z: <https://www.congress.gov/bill/114th-congress/house-concurrent-resolution/88/text> (staženo k 19. 4. 2017).

³ „Goldwater v. Carter 444 U. S. 996 (1979),“ *JUSTIA US Supreme Court*, dostupné z: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/444/996/case.html> (staženo k 20. 4. 2017).

⁴ Vladimír Liščák, *Čína* (Praha: Libri, 2002) a Liščák Vladimír, *Taiwan* (Praha: Libri, 2003).

⁵ Dennis V Hickey, „Continuity or Change: US Policy & Taiwan,“ *Journal Of Chinese Political Science* 12, č. 2, (2007) a Dennis V. Hickey, „Imbalance in the Taiwan Strait,“ *Strategic Studies Institute*, (2013), dostupné z: http://ssi.armywarcollege.edu/pubs/parameters/issues/autumn_2013/4_hickey.pdf (staženo 25. 4. 2017).

⁶ Shirley A. Kan, „China/Taiwan: Evolution of the “One China” Policy—Key Statements from Washington, Beijing, and Taipei,“ *Congressional Research Service*, (10. listopadu 2014), dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL30341.pdf> (staženo k 23. 4. 2017) a Shirley A. Kan, „Taiwan: Major U. S. Arms Sales Since 1990,“ *Congressional Research Service*, (29. srpna 2014), dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/weapons/RL30957.pdf> (staženo k 19. 4. 2017).

využit článek „*America's Pacific Century*“ od Hillary Clintonové,⁷ ve kterém jsou definované původní myšlenky rebalancování do Asie, jaké jsou americké cíle a co pro ně musí učinit. Poslední kapitola, která se zabývá obchodními vztahy s Tchaj-wanem, pak vychází z oficiálních stránek „*Office Of The United States Trade Representative*,“⁸ dalším takovým zdrojem jsou oficiální stránky „*Office of the Secretary of Defense*,“⁹ tyto zdroje jsou především využívány pro získání oficiálních čísel a statistik od americké vlády. Pro část kapitoly, která se zaměřuje právě na prodej zbraní a vojenského vybavení, je znovu využita odborná studie Shirley A. Kan¹⁰ „*Taiwan: Major U. S. Arms Sales Since 1990*,“ která byla vypracována pod záštitou think-tanku *Congressional Research Service*. Tato studie se zaměřuje na prodeje amerického armádního vybavení od roku 1990 až do roku 2011, tudíž je v ní zahrnuto pouze první volební období prezidenta Baracka Obamy. Mimo jiné tato studie rozebírá, jaké vybavení bylo přesně Tchaj-wanu poskytnuto, čímž je možné posoudit americký postoj k bezpečnostní otázce Tchaj-wanu. Studie také nabízí tak i informace pro komparaci právě s administrativou Baracka Obama.

1. Historie

Vztahy mezi Spojenými státy americkými a Čínou byly navázány již v devatenáctém století, tehdy ještě s dynastií Čching, která území v té době ovládala. Již tehdy byla ostrovu Formosa (dnešní Tchaj-wan) věnována velká pozornost, kdy z americké strany zaznívaly názory, že by bylo výhodné ostrov obsadit, pro jeho strategickou pozici.¹¹ Samotný ostrov v roce 1895 přešel pod správu japonského císařství po čínské porážce v japonsko-čínském konfliktu, který začal v roce 1894 kvůli správě korejského poloostrova a okolního regionu, včetně ostrova Formosa.

⁷ Hillary Clinton, „*America's Pacific Century*,“ *Foreign Policy*, (11. října 2011), dostupné z: <http://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century> (staženo k 18. 4. 2017).

⁸ „*Taiwan*,“ *Office Of The United States Trade Representative*, dostupné z: <https://ustr.gov/countries-regions/china/taiwan> (staženo k 24. 5. 2017).

⁹ ANNUAL REPORT TO CONGRESS: *Military Power of the People's Republic of China 2009*,“ *Office of the Secretary of Defense*, (2009), str. 8, dostupné z: https://www.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/China_Military_Power_Report_2009.pdf (staženo k 20. 4. 2017).

¹⁰ Shirley A. Kan, „*Taiwan: Major U. S. Arms Sales Since 1990*,“ *Congressional Research Service*, (29. srpna 2014).

¹¹ Leonard H. D. Gordon, *Confrontation over Taiwan: nineteenth-century China and the powers* (Lanham, MD: Lexington Books, 2007), str. 32-37.

Dynastie Čching byla ovšem na začátku dvacátého století svržena. Po Sinchajské revoluci nově vznikla Čínská republika, která byla krátce pod vedením prezidenta Sunjatsena z hnutí Kuomintang.¹² Sunjantsen ale musel brzy odstoupit od moci, kterou po něm převzal generál Jüan Š'-kchaj. Prezident Jüan se ovšem pokusil obnovit a znovu nastolit monarchii, v jejímž čele by ovšem stál on sám. Možnost návratu monarchie byla pro většinu lidí naprosto nepřijatelná, což vedlo k tomu, že Jüan nebyl schopný se udržet u moci a krátce na to i zemřel. Republika poté byla fragmentována a mnoho rozličných skupin se snažilo dostat k moci, vláda Kuomintangu byla mezinárodně uznávána jako oficiální představitel Číny, ale na domácí půdě byla v podstatě neschopna cokoliv prosadit, jelikož neměla prostředky k ovládnutí celého území – politicky ani vojensky. Přestože se Kuomintangu pod vedením Čankajška podařilo rozdrobenou Čínu sjednotit až v průběhu druhé poloviny dvacátých let dvacátého století, Spojené státy americké vládu Kuomintangu uznávaly jako jedinou legitimní vládu celé Číny. K formálnímu uznání Čínské republiky jako nového představitele Číny a k oficiálnímu navázání vztahů došlo v roce 1913.¹³

Samotný Tchaj-wan zůstal až do konce druhé světové války pod japonskou správou a do čínských rukou se navrátil až na konci druhé světové války. V roce 1949 se ostrov stal útočištěm pro vládnoucí stranu Kuomintang, která se na něj musela uchýlit z pevninské Číny, kde moc převzala Komunistická strana Číny.¹⁴ V tomto momentu prakticky začaly existovat dvě Číny, kdy původní Čínská republika sbírala síly a přeskupovala se na Tchaj-wanu a na pevnině komunisti založili Čínskou lidovou republiku.

Spojené státy americké prozatím podporovaly a udržovaly oficiální vztahy s Čínskou republikou, byly také velmi opatrné ve formulaci otázky samotného ostrova, kdy opakovaně potvrzovaly své stanovisko, že ostrov Formosa může být pod správou Čínské republiky, ale to z něj ještě nečiní součást Čínské republiky. Důvodů pro toto rozhodnutí, proč nadále udržovat diplomatické vztahy s Čínskou republikou a ne s nově vzniklou Čínskou lidovou republikou, bylo několik. Krom historických vztahů a podpory demokratickým státům, to bylo právě nebezpečí ze strany komunismu, který se rychle šířil. Po konci druhé světové války se komunismus rychle stával hlavní hrozbou pro americké ideály a postoje. Z tohoto důvodu Spojené státy nechtěly navázat

¹² Vladimír Liščák, *Čína* (Praha: Libri, 2002), str. 138.

¹³ „U. S. Foreign Policy Milestones in the Region (1912-1949),“ *American Institute In Taiwan*, dostupné z: <https://www.ait.org.tw/en/uschina-chronology-1912.html> (staženo k 19. 4. 2017).

diplomatické vztahy a oficiálně tím uznat komunistickou vládu naproti té Kuomintangu. Spojené státy ovšem neuznaly, že by samotný ostrov byl součástí čínského území. To se nezměnilo ani v následujících letech a tento postoj byl také potvrzen i v oficiálním stanovisku ministerstva zahraničních věcí z roku 1959, kde bylo definováno, že „*Formosa je území okupováno a spravováno vládou Čínské republiky, ale oficiálně není uznáno jako součást Čínské republiky.*“¹⁵ (Přeloženo autorkou.)

V následujících letech, zvláště z průběhu korejské války, se ostrov stal důležitým strategickým místem pro Američany. Kromě relativně silných vztahů, které Spojené státy měly s Tchaj-wanem, to byl právě fakt, že ostrov byl jednou z mála teoreticky demokratických zemí v jihovýchodní Asii, kde se velmi rychle šířil komunismus, čímž se ostrov stával pro Američany jedním z mála přátelských území v oblasti. Ovšem o tom zda a jak moc se dal tchajwanský režim doopravdy považovat za demokracii, by se s ohledem na Čankajškovo postavení v zemi dalo polemizovat. Čankajšek měl na Tchaj-wanu téměř neomezenou moc, strana se řídila heslem „strana ovládá zemi.“¹⁶ V tomto případě Čankajšek a jeho bližní ovládali stranu a de facto tedy celou zemi. Při přechodu na Tchaj-wan byl zaveden výjimečný stav a v rámci toho byl uveden v platnost zákaz shromažďování a vytváření nových politických stran, čímž se zajistila pozice Kuomintangu a Čankajška. Tento stav tedy neodpovídal tradičnímu pojetí demokracie. I přes některé ne zcela demokratické praktiky v zemi, byl Tchaj-wan v průběhu korejské války jedním z mála území, které pro Američany představovalo spojenecké území v regionu pro jejich jednotky a vybavení.

Spojené státy americké začaly s postupným sbližováním s Čínskou lidovou republikou na začátku sedmdesátých let dvacátého století. V té době se již naplno rozhořela roztržka, která panovala mezi dřívějšími spojenci, Sovětským svazem a Čínskou lidovou republikou. Pro Spojené státy americké v této situaci bylo nejlepší pokusit se najít si cestu k Pekingu a využít nastalé situace ve svůj prospěch. Ze začátku se jednalo o neoficiální setkání, ke kterým byly využity třetí státy, aby se nedalo prokázat, že se jedná o oficiální setkání představitelů Spojených států amerických a Čínské lidové republiky. Postupně se ovšem i američtí představitelé s těmi čínskými začali setkávat právě na území pevninské Číny, jedním z takových setkání byla cesta Henryho Kissingera v roce 1971 a následně pak přímo prezidenta Richarda Nixona

¹⁴ Ibid.

¹⁵ „Cheng Fu Sheng v. Rogers, 177 F. Supp. 281 (D.D.C. 1959),“ *JUSTIA US Law*, dostupné z: <http://law.justia.com/cases/federal/district-courts/FSupp/177/281/1884676/> (staženo k 19. 4. 2017).

o rok později. K formálnímu podepsání a stvrzení oficiálních vztahů došlo však až v roce 1978, po smrti Mao Ce-tunga a Čankajška. Americká ambasáda, která do té doby byla v Tchaj-peji, hlavním městě Tchaj-wanu, byla přesunuta do Pekingu. V rámci přerušování oficiálních vztahů mezi Spojenými státy a Tchaj-wanem byly zrušeny i další smlouvy, které mezi zeměmi do té doby existovaly. Jednou z nich byla i čínsko-americká vzájemná obranná dohoda (*Mutual Defense Treaty*) z roku 1954, která byla vypovězena v roce 1979 s ukončením závazku v roce 1980.¹⁷ Tato dohoda byla podepsána v roce 1954 a v platnost vstoupila v roce 1955, jejím hlavním cílem bylo ochránit ostrov před možným útokem Čínské lidové republiky.¹⁸ Z důvodu, že tato smlouva byla v podstatě namířena proti Čínské lidové republice, její vypovězení se stalo jednou z podmínek, které musely být naplněny, než mohlo dojít k navázání oficiálních diplomatických vztahů mezi Spojenými státy a Čínskou lidovou republikou. Ovšem okamžik, kdy mělo dojít k oficiálnímu podpisu navázání diplomatických vztahů, neměl ve Spojených státech velkou podporu. Nepopulárnost tohoto kroku se potvrdila žalobou v roce 1979, kdy americký senátor za Arizonu Barry Goldwater zažaloval prezidenta Jimmyho Cartera z důvodu, že k vypovězení smlouvy neměl patřičné pravomoci. Nejvyšší soud ovšem potvrdil, že prezident Jimmy Carter mohl smlouvu vypovědět.¹⁹

1.1. Vztahy Spojených států amerických a Tchaj-wanu po roce 1979

I když Spojené státy americké navázaly oficiální vztahy s Čínskou lidovou republikou, neznamenalo to, že by došlo k naprostému přerušování veškerých vztahů s Tchaj-wanem. Vztahy mezi zeměmi i nadále přetrvávaly, i když pouze na neoficiální úrovni. Tyto vztahy bylo potřeba nově definovat, což byl důvod pro vznik zákona o vztazích Spojených států amerických k Tchaj-wanu (*Taiwan Relation Act*), který byl v roce 1979 schválen americkým Kongresem, částečně také v reakci na druhé komuniké z roku 1978, ve kterém Spojené státy a Čínská lidová republika de facto oznámily oficiální navázání vztahů mezi zeměmi. Čínská lidová republika je Spojenými státy uznána jako jediná legitimní vláda Číny, čímž Čínská republika přišla o své postavení. V komuniké ovšem bylo také uvedeno, že ekonomické a kulturní vazby mezi bývalou

---

¹⁶ Vladimír Liščák, *Taiwan* (Praha: Libri, 2003), str. 91.

¹⁷ Liščák Vladimír, *Taiwan* (Praha: Libri, 2003), str. 98.

¹⁸ Kryštof Kozák a kol., *Zahraniční politika USA na začátku 21. století* (Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2009), str. 154.

Čínskou republikou a Spojenými státy by neměly být přerušeny.²⁰ Nejdůležitějším bodem zákona o vztazích Spojených států k Tchaj-wanu je, že umožňuje Spojeným státům prodej zbraní Tchaj-wanu. Dále také stvrzuje, že mezi zeměmi jsou sice neoficiální vztahy, ale nevládní vztahy (např. kulturní výměna) tím nejsou nijak zasaženy. Dále dokument uváděl, že dohody, které byly mezi zeměmi uzavřeny před rokem 1979, jsou i nadále platné, pokud nebylo řečeno jinak a nebyly ukončeny.²¹ Tato klauzule zajišťovala, že se nemuselo v budoucnosti složitě zjišťovat a dohadovat, zdali je smlouva uzavřena před rokem 1979 stále platná nebo ji vypovězení oficiálních vztahů ukončilo. Tento zákon je stále v platnosti a pořád se podle něj řídí vztahy Spojených států k Tchaj-wanu. Jedná se o právní základ neoficiálních vztahů mezi zeměmi.

Dokument také definuje nové americké vztahy k Tchaj-wanu. Úplně mizí jakákoliv zmínka o Čínské republice. Označení bylo využíváno před rokem 1979, nyní však bylo nahrazeno termíny, které se daly považovat za politicky neutrální a dostatečně vágní. Tento dokument tedy obsahuje pojmy jako například „vládní orgány na Tchaj-wanu“. Vzájemné vztahy nejsou definovány jako vztahy mezi dvěma zeměmi, ale jako vztahy lidu Spojených států s „lidem na Tchaj-wanu“ nebo „tchajwanským lidem.“

Místo ambasády byl v Tchaj-peji nově založen Americký institut na Tchaj-wanu, který de facto plně nahrazuje americkou ambasádu, ale de jure se jedná o neoficiální zastoupení a zaměstnanci nejsou americkými diplomaty. Osoby, které pracují na Americkém institutu na Tchaj-wanu, sice jsou zaměstnanci Ministerstva zahraničních věcí Spojených států amerických, ale nemají právo na diplomatické výhody jako je diplomatická ochrana, kterou by měli jako diplomaté v zemi, se kterou mají Spojené státy oficiální vztahy. Ovšem dříve Američané, kteří byli zaměstnanci Ministerstva zahraničních věcí a měli nastoupit do Amerického institutu na Tchaj-wanu museli podat výpověď, než mohli nastoupit na svou pozici na Tchaj-wanu. Tchaj-wan není z pohledu mezinárodního práva chápán jako nezávislý a suverénní stát, ale v některých aspektech

---

¹⁹ „Goldwater v. Carter 444 U.S. 996 (1979),“ *JUSTIA US Supreme Court*, dostupné z: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/444/996/case.html> (staženo k 20. 4. 2017).

²⁰ Předchozí, první komuniké z roku 1972 řešilo společný postoj k Vietnamu, Korejskému poloostrovu, Indii, Pákistánu, celé oblasti Kašmíru a hlavně Tchaj-wanu. Jedná se o jeden z prvních dokumentů, které vedly k oficiálnímu uznání Čínské lidové republiky a navázání vztahů mezi Spojenými státy americkými a Čínskou lidovou republikou. Spojené státy v tomto komuniké uznávají cíl Číňanů, který má zajistit, že všichni Číňané budou žít v sjednocené Číně.

se mu dostává víceméně stejného zacházení. Mnoho aspektů vztahů mezi Tchaj-wanem a Spojenými státy je tedy prakticky shodných až na několik výjimek jako s ostatními zeměmi, národy, vládami a podobnými entitami.²² Mezi výjimky, které odlišují americké vztahy k Tchaj-wanu od vztahu k oficiálně uznaným zemím je třeba fakt, že americký prezident se nemůže setkat s tchajwanským prezidentem jako zástupce jedné země s druhým. Dá se tedy říci, že absence oficiálních vztahů nebo oficiálního uznání Tchaj-wanu jako nezávislého státu ze strany Spojených států na jejich vzájemné vztahy v určitých aspektech nemá vůbec žádný efekt nebo pouze jen minimální na většinu vztahů.

Dalším velice důležitým bodem tohoto zákona je prodej vojenského materiálu na obranu ostrova. Text uvádí, že Spojené státy považují útok na Tchaj-wan nepřijatelný, jelikož tím by byl ohrožen mír a bezpečnost tchajwanského obyvatelstva a to by bylo také považováno za hrozbu pro celou oblast východního Pacifiku.²³ Mezi zmíněné akce, které by byly považovány za násilný pokus vyřešit statut Tchaj-wanu byly vyjmenované i takové počiny jako jsou embargo nebo bojkoty. Pro uchování tohoto míru jsou Spojené státy oprávněny prodávat Tchaj-wanu zbraně obranného charakteru, které jsou nezbytné pro obranu nezávislosti ostrova.

I když Spojené státy zastávají postoj „jedné Číny“, nijak to neovlivnilo jejich podporu nezávislému Tchaj-wanu a zachování tohoto stavu považovaly za důležité. V roce 1982 Spojené státy a Čínská lidová republika podepsaly další společné, bilaterální komuniké, již třetí v pořadí. Jeden z nejdůležitějších bodů v komuniké bylo vyjádřeno, že by Spojené státy měly postupně snižovat prodej zbraní Tchaj-wanu. Toto komuniké bylo později ze strany Spojených států unilaterálně upřesněno v Šesti ujištěních, která byla sepsána v roce 1982. Obsah Šesti ujištění byl neveřejnou informací, která byla komunikována neformálně vládě Tchaj-wanu. V Šesti ujištěních bylo mimo jiné zdůrazněno, že třetí komuniké rozhodně neznamená, že by Spojené státy někdy souhlasili se stanovením přesného data, kdy by mělo k ukončení prodeje dojít.²⁴ V Šesti ujištěních se Spojené státy vyjadřují k Třetímu komuniké a vysvětlují mimo jiné, že i přes jeho znění, se nezavázaly, že by s Čínskou lidovou republikou musely

---

²¹ „Taiwan Relations Act,“ *American Institute In Taiwan*, dostupné z: <https://www.ait.org.tw/en/taiwan-relations-act.html> (staženo k 19. 4. 2017).

²² *Ibid.*

²³ *Ibid.*

²⁴ „PUBLIC LAW 96-8—APR. 10, 1979,“ *U.S. Government Publishing Office*, dostupné z: <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/STATUTE-93/pdf/STATUTE-93-Pg14.pdf> (staženo k 19. 4. 2017).

konzultovat prodej zbraní Tchaj-wanu, ještě než k němu dojde. V jistém ohledu Šest ujistění prezentovalo americký postoj vůči čínské politice „jedné Číny“. S touto politikou se oficiálně Spojené státy ztotožňují, ale jak ukázal obsah Šesti ujistění, politika *jedné Číny* nemusí pro všechny znamenat to samé. Tato skutečnost je podpořena body, které vyjadřují, že se absolutně nic nemění na názoru Spojených států ohledně suverenity nad ostrovem. Dále bylo Spojenými státy přislíbeno, že v žádném případě si nebudou od Tchaj-wanu vynucovat, aby přistoupili k jednání s Čínskou lidovou republikou.

Následující roky byly na Tchaj-wanu využity k soustavnému posilování demokracie. Postupně byly prosazovány reformy, které umožnily uskutečnit demokratické volby, ve kterých své kandidáty postavily i nové politické strany, které se mnohem výrazněji vymezovaly proti myšlence znovusjednocení s Čínskou lidovou republikou a i proti principu *jedné Číny*. Tato rétorika nejvíce vykryštovala v devadesátých letech dvacátého století, zvláště při historicky první přímé volbě prezidenta v roce 1996.²⁵ Proti stávajícímu prezidentovi Lee Teng-huejovi (Kuomintang) se jako protikandidát s největší šancí na možný úspěch postavil Peng Mingmin nominovaný Demokratickou pokrokovou stranou. Možnost, že by ve volbách vyhrála právě Demokratická pokroková strana, se v Čínské lidové republice setkala se značnou nelibostí. Demokratická pokroková strana, na rozdíl od o poznání konzervativnější Nacionální strany (Kuomintang), odmítá uznat platnost tzv. konsensu z roku 1992. Demokratická pokroková strana se od svého vzniku na začátku osmdesátých let dvacátého století stavěla za vidinu zcela nezávislého Tchaj-wanu, což byl navíc i jejich politický cíl. V roce 1999 přišla strana s mírně poupraveným postojem a to, že „Tchaj-wan je nezávislý, suverénní národ a z toho důvodu tedy není potřeba vyhlášovat nezávislost“.²⁶

Konsenzus z roku 1992 vzešel z de facto oficiálního setkání Čínské lidové republiky a Tchaj-wanu, ale obě strany byly reprezentovány nevládními organizacemi. Na tomto setkání se zástupci dohodli, že obě strany souhlasí, že existuje pouze *jedna Čína*, i když každá strana si vymezuje své právo na vlastní definici toho, co pro ně

---

²⁵ Vladimír Liščák, *Taiwan*, str. 98.

²⁶ Mikael Mattlin, „Same Content, Different Wrapping: Cross-Strait Policy Under DPP Rule,“ *China Perspectives*, č. 56, (listopad – prosinec 2004), dostupné z: <http://chinaperspectives.revues.org/436> (staženo k 20. 4. 2017).

„jedna Čína“ představuje.²⁷ Tento konsensus v jistém smyslu znamenal, že se Čínská lidová republika nemusí obávat, že by na Tchaj-wanu došlo k referendu o úplné nezávislosti ostrova, protože by to odporovalo tomu, že i vláda Tchaj-wanu má zájem jenom na existenci jedné Číny. V okamžiku, kdy by se k moci dostala Demokratická pokroková strana, by tak Čínská lidová republika neměla žádné záruky, že by se o vyvolání referenda nepokusili.

Právě fakt, že Demokratická pokroková strana konsensus z roku 1992 neuznává a jedná se tak o zpochybnění politiky jedné Číny, vyvolal v roce 1995 – 1996 první sérii testů raketových střel a vojenských cvičení v Tchajwanské úžině. Střely byly mimo jiné odpáleny v reakci na cestu tchajwanského prezidenta Leea do Spojených států amerických. Prezident Lee byl pozván na setkání na své alma mater. Vláda Čínské lidové republiky se stavěla proti představě, že by tchajwanský prezident cestoval do Spojených států byť jen na neoficiální návštěvu. Prezident Bill Clinton akceptoval požadavky Čínské lidové republiky a chtěl tchajwanskému prezidentovi zamítnut vstup do země. Americký Kongres prezidenta Clintona ovšem přehlasoval a rozhodl, že prezidentovi Leeovi bude vízum uděleno a může tedy do Spojených států přicestovat. Když prezident Lee doopravdy do Spojených států odcestoval, Čínská lidová republika to spolu s faktem, že americký prezident Clinton je ujišťoval, že tchajwanskému prezidentovi vízum uděleno nebude, přijala jako jasný útok na politiku *jedné Číny* a musela dát najevo, že takové jednání nebude akceptovat a ani mu nebude nečinně přihlížet.

Po krátkém období, kdy se situace mírně uklidnila, Čínská lidová republika ovšem započala druhou sérii odpalů raket a vojenských cvičení v Tchajwanské úžině přímo krátce před samotnou prezidentskou volbou na Tchaj-wanu na začátku roku 1996.²⁸ Americká odpověď na tyto akce byla relativně rázná a byl nařízen přesun amerických sil. Do oblasti byly mimo jiné převeleny dvě letadlové lodě, které do té doby měly Spojené státy na jiných pozicích po světě. Toto převelení jednotek znamenalo, že v oblasti kolem Tchaj-wanu měly Spojené státy největší vojenskou sílu od konce války ve Vietnamu.²⁹ Americká reakce v podstatě potvrdila jejich postoj, ohledně

²⁷ Shirley A. Kan, „China/Taiwan: Evolution of the “One China” Policy—Key Statements from Washington, Beijing, and Taipei,” *Congressional Research Service*, (10. listopadu 2014): str. 49-51, dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL30341.pdf> (staženo k 23. 4. 2017).

²⁸ *Ibid.*, str. 15.

²⁹ „Taiwan flashpoint: US Role,” *BBC News*, dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/asia_pac/04/taiwan_flashpoint/html/us_role.stm (staženo k 24. 4. 2017).

případné snahy vyřešit otázku Tchaj-wanu vojenským zásahem. Nebylo ani vyloučeno, že by stejný postoj Spojené státy zaujaly i v případě, že by Čínská lidová republika chtěla v budoucnosti na Tchaj-wan doopravdy zaútočit. Čínské vojenské cvičení a odpalování raket probíhalo až do samotných prezidentských voleb, které nakonec vyhrál prezident Lee s více než padesáti procenty všech hlasů.³⁰ Výhru zástupce Kuomintangu, který se na rozdíl od Demokratické pokrokové strany stavěl mnohem realističtěji k otázce Tchaj-wanu, mohla Čínská lidová republika považovat za úspěch, i když primárně podporovala další dva zbylé kandidáty, kteří se více stavěli za politiku *jedné Číny*. Jednalo se o kandidáta Lin Yangkang, který při volbách získal téměř patnáct procent hlasů a druhým byl Chen Li-an, ten získal necelých deset procent hlasů.³¹

Vojenské manévry v Tchajwanské úžině byly ukončeny, i když ne všechna vojenská síla, která byla do oblasti nasazena, byla stažena. Tato krize je považována za třetí krizi v Tchajwanské úžině – jeden z okamžiků, kdy se Čínská lidová republika a Tchaj-wan nacházely na pokraji otevřeného konfliktu. Tento konflikt do jisté míry poskytl náhled na to, jak by mohla vypadat americká reakce, kdyby došlo k otevřenému, vojenskému konfliktu. Situace ovšem nebyla natolik vyhrocená, aby bylo doopravdy nezbytné nasazení vojenských sil, což dle všeho nikdo neočekával.

Kdyby mělo skutečně dojít k situaci, kdy by Tchaj-wan čelil násilnému obsazení, americká reakce by mohla být naprosto stejná, podstatně ráznější nebo by se Spojené státy do konfliktu nemuseli vůbec zapojit. I když s Tchaj-wanem nemá Washington oficiální vztahy a formálně ho ani neuznává jako suverénní stát, jeho *de facto* nezávislost je pro něj jedním z klíčových postojů ve Východní Asii, kterou v roce 1996 bránily. V zákonu o vztazích Spojených států k Tchaj-wanu je zmíněno, že útok nebo jen ohrožení míru na Tchaj-wanu by bylo velmi znepokojující a Spojenými státy to bude vnímáno jako ohrožení bezpečnosti a míru. V případě, že by Tchaj-wan znovu čelil vojenskému ohrožení ze strany Čínské lidové republiky, teoreticky by bylo možné očekávat, že by Spojené státy nějakou formou zasáhly, jako se tomu stalo právě v roce 1996 – tento fakt ovšem nelze s jistotou potvrdit.

Tato nejistota pramení právě z politiky Spojených států, kdy se snaží o jistou dvojznačnost ve svých výrociích a přímo nedefinují svou reakci v případě konfliktu, což jim poskytuje manévrovací prostor pro vlastní rozhodnutí dle situace, bez porušení předem daných slibů. Z tohoto důvodu se všechny zúčastněné strany ocitají v nejistotě

---

³⁰ Bruce J. Jacobs, *Democratizing Taiwan* (Boston: Brill, 2012), str. 114-115.

a nemohou si být jisté, jak by na jejich akce zareagovaly Spojené státy. Ty se dlouhodobě stavěly proti tomu, aby otázka Tchaj-wanu byla rozhodnuta unilaterálně, jedno z jaké strany, čímž nepřímě brání Tchaj-wanu, aby vyhlásil nezávislost, což by bezpochyby vyvolalo protireakci Čínské lidové republiky. V okamžiku, kdy by k tomu došlo, Tchaj-wan by mohl být označen za de facto strůjce rozbroje, který vyvolal čínskou reakci, a Spojené státy by se mohly rozhodnout nijak nezasahovat. Kdyby Čínská lidová republika s jistotou věděla, že Spojené státy proti nim nezasáhnou, v případě že by se rozhodla jednou pro vždy ukončit otázku Tchaj-wanu vojenským zásahem a nastolením vlastní správy nad ostrovem, dá se předpokládat, že by její armáda bez prodlení zamířila právě na sporný ostrov. Americká nejednoznačnost v otázce jejich reakce na konflikt mezi Tchaj-wanem a Čínskou lidovou republikou ale také slouží k tomu, aby Tchaj-wan přespříliš nespolehal na americkou pomoc. Hlavně z toho důvodu, že kdyby si Tchajwanci byli dostatečně jisti americkou podporou, bylo by možné, že by záměrně vyvolali konflikt s Čínskou lidovou armádou.

1.2. Vztahy Spojených států amerických a Tchaj-wanu za George W. Bushe

Když do prezidentského úřadu nastoupil George W. Bush, čekalo se na to jakou politiku vůči Tchaj-wanu nový prezident zaujme. Prezident Bush se ze začátku projevoval značně pragmaticky a to nejen v přístupu k Tchaj-wanu a Čínské lidové republice. Pragmatický postoj Bushovi vydržel i během krize, kdy se střetl americký letoun EP-3E s čínskou stíhačkou, jejíž pilot zemřel a americká posádka výzkumného letounu byla zajata po přistání na ostrově Chajnan.³² Tato politická krize mezi Spojenými státy a Čínskou lidovou republikou nakonec byla ukončena v poměrně mírovém duchu, kdy byla americká posádka propuštěna. Došlo k tomu i navzdory tomu, že Američané nesplnili čínský požadavek, aby za celou srážku převzali zodpovědnost. Krátce po incidentu ovšem Bushova administrativa odsouhlasila prodej zbraní a vybavení Tchaj-wanu a to v celkové hodnotě až 18,6 miliard dolarů.³³ Součástí tohoto balíčku bylo osm dieselových ponorek, které do té doby Tchaj-wanu žádná předchozí

---

³¹ Ibid.

³² Daalder Ivo H., Lindsay James M., *America unbound: the Bush revolution in foreign policy* (Washington, D. C.: Brookings Institution, 2003), str. 66-68.

³³ Kozák Kryštof a kol., *Zahraniční politika USA na začátku 21. století* (Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2009), str. 154-155.

administrativa neprodala, i když pak nakonec k samotnému prodeji ponorek nedošlo ani tentokrát.³⁴

Situace se ještě vyostřila, když se prezident Bush v pořadu *ABC Good Morning America* vyjádřil, že Spojené státy mají povinnost chránit Tchaj-wan v případě, že bude napaden Čínskou lidovou republikou a pak dále dodal, že „(Spojené státy) udělají cokoli, co bude nezbytné, aby zajistily, že se Tchaj-wan ubrání.“³⁵ Poprvé od přerušení oficiálních styků v roce 1979 přišlo z americké strany, a to dokonce přímo od amerického prezidenta prohlášení, které podkopávalo americkou nejednoznačnost vůči případnému konfliktu mezi Tchaj-wanem a Čínskou lidovou republikou. Tímto vyjádřením prezident Bush v podstatě potvrdil, že kdyby měla Čínská lidová republika zaútočit na ostrov, Spojené státy by neváhaly postavit se na stranu Tchaj-wanu a případně ho bránit a to i v případě vojenského konfliktu. Následně byly výroky mírněny a upřesněny s tím, že dlouhodobá politika Spojených států se nijak nezměnila a že i nadále zastávají postoj *jedné Číny*. I tak bylo Bushovo vyjádření historickým momentem pro vztahy mezi Spojenými státy a Tchaj-wanem. Právě toto vyjádření poskytlo jisté ujištění tchajwanským separatistům, kteří to i přes popření nadále považovali za slib, že je Spojené státy budou bránit v případě útoku.

Vztahy s Tchaj-wanem ovšem poškodila politika prezidenta Čchen Šuej-piena, který dokonce v roce 2004 rozhodl o pořádání referenda. Otázkami referenda byly vztahy s Čínskou lidovou republikou a jak k nim přistupovat. Tato iniciativa ovšem nebyla v zahraničí vnímána zrovna pozitivně a Čínská lidová republika dokonce vznesla kritiku, že se jedná o zkoušku pro případ referenda o nezávislosti Tchaj-wanu. Prezident Bush varoval, že Spojené státy nesouhlasí „se žádným unilaterálním rozhodnutím, ať už ze strany Tchaj-wanu nebo Čínské lidové republiky, které by mělo jakkoliv změnit status quo.“³⁶ I když bylo řečeno, že Spojené státy nesouhlasí se žádným unilaterálním rozhodnutím, vzhledem k referendu, které bylo na Tchaj-wanu vyhlášeno, není pochyby o tom, že vyjádření bylo primárně směřováno vůči Tchaj-wanu.

³⁴ Daalder Ivo H., Lindsay James M., *America unbound: the Bush revolution in foreign policy* (Washington, D. C.: Brookings Institution, 2003), str. 68.

³⁵ Sanger David E., „U. S. WOULD DEFEND TAIWAN, BUSH SAYS,“ *NY Times*, (26. dubna 2001), dostupné z: <http://www.nytimes.com/2001/04/26/world/us-would-defend-taiwan-bush-says.html> (staženo k 19. 4. 2017).

³⁶ Carpenter Ted Galen, „President Bush’s Muddled Policy on Taiwan,“ *Cato Institute - Foreign Policy Briefing*, č. 89, (15. března 2004): str. 2, dostupné z: <https://object.cato.org/sites/cato.org/files/pubs/pdf/fpb82.pdf> (staženo k 1. 5. 2017).

Po poměrně dobrých vztazích mezi Washingtonem a Tchaj-pejí ze začátku Bushovy administrativy se začaly vztahy zhoršovat. Jedním z hlavních faktorů zhoršení byla politika tchajwanského prezidenta Čchena, jehož politika se rozcházela s oficiální americkým postojem, který nezměnily ani protchajwanské výroky prezidenta Bushe jako ten z *Good Morning America*. Svou roli ovšem hrály i další faktory, mezi ty nejdůležitější patří, že Bushova administrativa předpokládala, že bude potřebovat čínskou spolupráci proti radikálním islamistickým skupinám a celkově proti terorismu, ale také k vyřešení nebezpečí, které představoval severokorejský jaderný program.³⁷ Přesto po celou dobu Bushovy administrativy byl každoročně, až na rok 2006, odsouhlasen nový balíček zbraní k prodeji Tchaj-wanu.³⁸

2. Barack Obama a otázka Tchaj-wanu

Když Barack Obama oznámil svou kandidaturu na prezidenta Spojených států amerických a později i vyhrál primárky za Demokratickou stranu, neměl s největší pravděpodobností jasně formulovaný názor na politiku vůči Tchaj-wanu, minimálně jím nebyl nikde představen. Tradičně se uchazeči o post amerického prezidenta soustředí hlavně na domácí politiku a s ní související otázky. I z toho důvodu byla pozornost více věnována Čínské lidové republice, která byla hlavním obchodním partnerem Spojených států. Tchaj-wan je sice desátým největším americkým partnerem, což je stále velké množství zboží a peněz pro Spojené státy, ale to z něj nečiní důležité téma amerických předvolebních debat. Také americký export do Čínské lidové republiky je podstatně objemnější a rozmanitější než ten, který směřuje na Tchaj-wan. Je tedy naprosto zřejmé, že obchodní vztahy s Čínskou lidovou republikou pro Spojené státy představují větší zisky a tudíž i nové pracovní pozice, což jsou témata, která často zaznívají v amerických prezidentských kampaních.

Když už v kampaních zaznívají mezinárodní otázky, spíše se objevují takové, které mají aktuální a markantní dopad přímo na Američany. Logicky tak otázka Tchaj-wanu, která není palčivým problémem a víceméně se tři desetiletí udržuje ve statusu quo, nebyla zrovna nejdůležitějším tématem zahraniční politiky pro kandidáty na budoucího prezidenta Spojených států a ani pro americkou veřejnost. Není se tedy čemu divit, že stejného schématu se držel i Barack Obama.

---

³⁷ Ibid str. 3-4.

V okamžiku, kdy Barack Obama nastoupil do prezidentského úřadu, byly vztahy mezi Spojenými státy a Tchaj-wanem značně napjaté a pravděpodobně na pomyslném historickém dně, kvůli událostem, které začaly již během první administrativy George W. Bushe, zvláště pak kvůli jednání tchajwanského prezidenta Čchen Šuej-piena. Ovšem v době nástupu prezidenta Baracka Obamy do úřadu, již byl na Tchaj-wanu nový prezident Ma Jing-t'iou, který byl zvolen v roce 2008. Ten jako člen Kuomintangu byl o něco konzervativnější než jeho předchůdce, alespoň v otázce nezávislosti Tchaj-wanu a hlavně opatrnější ve svém vyjadřování než jeho předchůdce. Ve své inaugurační řeči Ma prohlásil, že nedojde ke „spojení, nezávislosti ani k válce.“³⁹ Tímto de facto potvrdil, že hodlá pokračovat v politice dle konsensu 1992, k čemuž se také oficiálně přihlásil.

Na základě politiky prezidenta Maa, který se svou politikou nedostával do přímého rozporu s oficiálním postojem Spojených států, čímž i odstranil třetí plochy mezi zeměmi, se dalo tedy předpokládat, že by se administrativa Baracka Obamy mohla vrátit k předešlým vztahům, když na Tchaj-wanu vládl prezident, který nijak neohrožoval status quo a politiku jedné Číny. Jenomže ze začátku Obamovy administrativy se zdálo, že spíše nežli ke zlepšování vztahů nastane pravý opak. Barack Obama při své návštěvě v Šanghaji v listopadu 2009 potvrdil, že Spojené státy i nadále stojí za politikou *jedné Číny* a za obsahem tří společných komuniké. Obama navíc vyzdvihl, že doufá, že i nadále bude docházet k postupnému zlepšování vztahů mezi Čínskou lidovou republikou a Tchaj-wanem, což by následně vedlo k vyřešení některých otázek a problémů.⁴⁰ Tím se nabízela otázka, co přesně tento postoj amerického prezidenta znamená pro americko-tchajwanské vztahy. V určitém ohledu by se dal postoj Baracka Obamy přirovnat k tomu, který zastávali prezidentí Nixon a Carter, kteří stáli v čele Spojených států, když došlo k přesunu oficiálních vztahů z Tchaj-peje do Pekingu. Stejně tak se i Obamova politika více soustředila na Čínskou lidovou republiku nežli na Tchaj-wan. V návaznosti se z americké administrativy začínaly ozývat hlasy, které tvrdily, že zákon o vztazích s Tchaj-wanem z roku 1979

---

³⁸ Kan Shirley A., „Taiwan: Major U. S. Arms Sales Since 1990,“ *Congressional Research Service*, (29. srpna 2014): str. 3, dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/weapons/RL30957.pdf> (staženo k 19. 4. 2017).

³⁹ "No reunification, no independence, and no war." Viz Yang Jian, *The Pacific Islands in China's grand strategy: small states, big games* (New York: Palgrave Macmillan, 2011), str. 68.

⁴⁰ „Text of Obama's town hall -- in China (Not a word on healthcare),“ *Los Angeles Times*, (16. listopadu 2009), dostupné z: <http://latimesblogs.latimes.com/washington/2009/11/obama-china-townhall-text.html> (staženo k 18. 4. 2017).

je již zastaralý a je potřeba ho změnit.⁴¹ Jedním z nich byl i americký admirál Bill Owens, který zastával názor, že prodej zbraní Tchaj-wanu není v americkém zájmu.⁴² V tomto okamžiku totiž pro americkou administrativu zákon představoval až přespříliš velký závazek, který ani neodpovídal tomu, kam se americká politika ubírala. Tchaj-wan byl nepřímo označen za jedinou překážku, která stála v cestě tomu, aby se americko-čínské vztahy zlepšily a dostaly se tak na novou úroveň. Postoj admirála Owense a podobně smýšlejících lidí logicky vychází z přesvědčení, že to je právě americká podpora Tchaj-wanu v bezpečnostní otázce, která brání dalšímu zlepšení vztahů s Čínskou lidovou republikou, což by následně mohlo přinést zlepšení v mnoha klíčových bodech americké politiky a také by přinesla větší bezpečnost a klid v regionu. Dlouhodobým bodem kritiky prodeje amerických zbraní Tchaj-wanu je také možné nebezpečí, že by se tato technologie mohla dostat do rukou Čínské lidové republiky.⁴³ Na druhou stranu existují i faktory, které poukazují na to, že je důležité zákon o vztazích Spojených států k Tchaj-wanu zachovat. Jedním z těchto faktorů je americká dlouhodobá podpora demokracie a demokratických režimů, pod což spadá právě i Tchaj-wan. V případě, že by Spojené státy přerušily veškeré vztahy s Tchaj-wanem a tedy i vypověděly zákon o vztazích Spojených států k Tchaj-wanu, otázkou zůstává, jak by právě na tento akt reagovaly ostatní spojenci Američanů v regionu, jmenovitě Japonsko a Jižní Korea. Kdyby tak Spojené státy doopravdy učinily, nakonec by to nemuselo vést ke zlepšení americko-čínských vztahů. Ve skutečnosti je totiž překážek mezi Čínskou lidovou republikou a Spojenými státy mnohem víc, krom čínské rozpínavosti v Jihočínském moři a otázky Tibetu, je i velkým problémem otázka dodržování lidských práv v Čínské lidové republice.

2.1. Obamova politika rebalancování do Asie

Politika rebalancování do Asie neboli „*Pivot to Asia*“ byla představena Obamovou administrativou na konci roku 2011. Nejedná se ovšem o oficiální představení zahraniční politiky ve formě právního dokumentu nebo zákona. Tato politika byla utvořena ze série oficiálních projevů a článků prezidenta Obamy nebo jiného člena administrativy. Rebalancování do Asie se zakládá na myšlence,

---

⁴¹ Hickey Dennis V., „Imbalance in the Taiwan Strait,“ *Strategic Studies Institute*, (2013): str. 46-47, dostupné z: http://ssi.armywarcollege.edu/pubs/parameters/issues/autumn_2013/4_hickey.pdf (staženo 25. 4. 2017).

⁴² Ibid.

⁴³ Ibid.

že budoucnost nebude rozhodnuta v Afghánistánu ani v Iráku, ale právě v Asii a Spojené státy budou u toho.⁴⁴ Dle této strategie je právě Východní Asie oblastí, kam Spojené státy musí soustředit svou pozornost a zahraniční politiku. Angažmá v Afghánistánu a v Iráku jim oproti tomu do budoucna v porovnání téměř nic nepřinese a v podstatě by se tedy jednalo o plýtvání energie a prostředků, protože do těchto angažmá již byly investovány velké částky a mnoho amerických vojáků. Toto bylo později potvrzeno i postupným stahováním části amerických jednotek z Blízkého východu.

Celkově je regionu Východní Asie a Indie Obamovým rebalancováním víceméně označen za budoucí hnací motor světové ekonomiky, který se rychle rozvíjí, má strategickou polohu, a to zejména díky přístupu ke dvěma oceánům, což je výhodné pro lodní přepravu, navíc má region velkou populaci – žije zde polovina celosvětové populace.⁴⁵ Pro Spojené státy by posílená přítomnost ve Východní Asii znamenala přístup na velké množství nových trhů, čímž by zajistila odbyt pro americké firmy. Jelikož trhy ve Východní Asii mají největší růst z celého světa, představují velké množství nových zákazníků, což by do budoucna mělo potenciál přinést americkým firmám profit a stabilitu.⁴⁶ I když největší země regionu jsou americkými spojenci (hlavně Indie), nachází se zde i několik oblastí, které vyvolávají třetí plochy, jak mezi zeměmi v regionu, tak i se Spojenými státy. Mezi takové se řadí právě Tchaj-wan, Tibet a hlavně Jihočínské moře, ve kterém se překrývají teritoriální nároky hned několika zemí a kvůli tomu vznikají konflikty nebo roztržky. Právě tyto oblasti jsou jednou z překážek, které bylo nutné vzít v potaz při definování rebalancování do Asie. Dalším problémem je Severní Korea, která je jedním z největších rizik pro bezpečnost v regionu, ale i ve světě. Než však bude možno, aby Spojené státy měly zisky ze své přítomnosti v regionu, prve by musely prohloubit vztahy se zeměmi v regionu.

Další nutností by bylo začít si budovat větší přítomnost v oblasti a začít budovat spolupráci a podpořit celkové zajištění bezpečnosti v regionu. V zájmu, co nejeфекtivnějšího rebalancování do Asie by tedy pro Spojené státy bylo výhodné, kdyby v blízké budoucnosti docházelo ke sblížení mezi Čínskou lidovou republikou a Spojenými státy. Aby k tomu mohlo dojít, dá se předpokládat, že mimo jiné by bylo nezbytné, aby došlo alespoň k částečné revizi vztahů Spojených států a Tchaj-wanu. Dá

---

⁴⁴ Clinton Hillary, „America's Pacific Century,“ *Foreign Policy*, (11. října 2011), dostupné z: <http://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century> (staženo k 18. 4. 2017).

⁴⁵ Ibid.

se předpokládat, že pro silnější sblížení Spojených států a Čínské lidové republiky by bylo nevyhnutelné provést změnu zákona o vztazích Spojených států k Tchaj-wanu a Šesti ujistění, což jsou dva hlavní dokumenty, které Peking vidí jako v přímém rozporu s politikou *jedné Číny*. Dalším bodem, který by musel projít změnou, je prodej amerických zbraní a armádního vybavení Tchaj-wanu, což je pro Čínskou lidovou republiku dalším sporným bodem, jelikož ostrov považuje za součást svého území, je pro ně tedy nepřijatelné, že americká vláda na ostrov dodává zbraně. Na druhou stranu se otevírá otázka, co je z dlouhodobého hlediska pro Spojené státy výhodnější, jak ve svém článku „*America's Pacific Century*“ zmiňuje Hillary Clintonová, tehdejší ministryně zahraničních věcí Spojených států amerických „obě země (míněno Spojené státy a Čínská lidová republika) mohou více získat ze vzájemné spolupráce, nežli z konfliktu.“⁴⁷ (Přeloženo autorkou.)

2.2. Oteplování vztahů mezi Spojenými státy americkými a Tchaj-wanem

Ze začátku nástupu Obamovy administrativy se zdálo, že pro Tchaj-wan nový americký prezident nebude znamenat přílišnou změnu ve vztazích Spojených států a Tchaj-wanu. Zvláště pak, když se začaly objevovat náznaky, že by se Spojené státy měly mnohem více soustředit na vztahy s Čínskou lidovou republikou, zdálo se, že americko-tchajwanské vztahy by mohly být ještě problematictější než za prezidenta Bushe. Již v únoru 2009 ministryně zahraničí Hillary Clintonová ujistovala, že vztahy „*k Tchaj-wanu zůstanou stejné, jaké jsou*“.⁴⁸ Toto prohlášení znovu potvrdilo, že na vztazích se se nic nemění a zároveň ujistilo, že Obamova administrativa stále stojí za politikou *jedné Číny*.

V té době byl na Tchaj-wanu u moci prezident Ma Jing-ťou, který poměrně nečekaně dokázal najít rovnováhu ve vztazích mezi Tchaj-wanem a Čínskou lidovou republikou, ty se s postupem času začaly i více sblížovat. Prezident Ma byl na rozdíl od svého předchůdce nakloněn bilaterálnímu jednání s Čínskou lidovou republikou. Během Maovy vlády proběhlo množství setkání oficiálních zástupců obou vlád, které dosáhlo svého vrcholu v říjnu 2015, kdy se poprvé od roku 1949 setkali nejvyšší představitelé obou zemí v Singapuru. Toto setkání představovalo historický milník,

---

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ „...much more to gain from cooperation than from conflict,“ Viz Ibid.

kdy se poprvé spolu setkali prezidenti obou zemí. Tchajwanský prezident Ma a čínský prezident Xi si potřásli rukama jako oficiální zástupci Tchaj-wanu a pevninské Číny, i když toto setkání nic nezměnilo na tom, jak Čínská lidová republika pohlíží na Tchaj-wan.⁴⁹ Jejich setkání se tak stalo historickým okamžikem, který ovšem přivil hlasy zvláště z opoziční Demokratické pokrokové strany, které odsuzovaly tchajwanského prezidenta, že se snaží o znovusjednocení Číny.⁵⁰ Nelze ovšem popřít, že během administrativy prezidenta Maa měl Tchaj-wan historicky nejlepší a nejkolidnější vztahy s Čínskou lidovou republikou. Stabilnější vztahy mezi Čínskou lidovou republikou a Tchaj-wanem také znamenaly jistější situaci pro Spojené státy, které nemusely akutně řešit, jaký by byl americký postoj, kdyby došlo k vyhocení situace.

Během roku 2012 se však situace mírně změnila, když z americké strany přišla série iniciativ, které indikovat, že Obamova administrativa se bude držet normálních vztahů, tedy že nebudou zvláště vyhocené ale ani se neposunou na nějak výjimečně dobrou úroveň. Jedním takovým gestem, které podporovalo normalizaci vztahů, bylo, když v listopadu 2012 Spojené státy oznámily, že držitelé tchajwanského pasu mohou nově do Spojených států přijíždět za účelem turismu nebo obchodu až na 90 dní bez víza.⁵¹ V té době se stejné privilegium vztahovalo jen na držitele pasů zhruba třiceti dalších národů. Dále Spojené státy podpořily tchajwanský návrh *Mírová iniciativa pro Východočínské moře* (East China Sea Peace Initiative), kterou Tchaj-wan představil jako možnou cestu k nalezení schůdného řešení ohledně sporů o ostrovy ve Východočínském moři, které si současně nárokuje Čínská lidová republika, Japonsko a Tchaj-wan.⁵²

2.3. Vztah Kongresu k Tchaj-wanu během Obamovy administrativy

Pravomoci v americké zahraniční politice jsou rozděleny právě mezi Kongres a prezidenta, vzájemně se doplňují a vyvažují, čímž tvoří systém „brzd a protiváh“

---

⁴⁸ „US Policy on Arms Sales Unchanged, Clinton Says,” *Taipei Times*, (18. února 2009), dostupné z: <http://www.taipetimes.com/News/front/archives/2009/02/18/2003436390> (staženo k 25. 4. 2017).

⁴⁹ Wasserstrom Jeffrey, „The Xi-Ma Meeting: Why Singapore?” *The Diplomat*, (11. listopadu 2015), dostupné z: <http://thediplomat.com/2015/11/the-xi-ma-meeting-why-singapore> (staženo k 19. 4. 2017).

⁵⁰ lok-sin Loa, „Tsai sees ‘manipulation’ in play,” *Taipei Times*, (5. listopadu 2015), dostupné z: <http://www.taipetimes.com/News/front/archives/2015/11/05/2003631718> (staženo k 23. 4. 2017).

⁵¹ „Visa Waiver Program,” *American Institute In Taiwan*, dostupné z: <https://www.ait.org.tw/en/vwp.html> (staženo k 1. 5. 2017).

⁵² „The Republic of China (Taiwan) Proposes: The East China Sea Peace Initiative,” *Ministry Of Foreign Affairs Republic Of China (Taiwan)*, dostupné z <http://www.mofa.gov.tw/en/cp.aspx?n=A3C75D6CF8A0D021> (staženo k 19. 4. 2017).

(*checks and balances*). V rámci tohoto systému je i několik pravomocí, které sice připadají prezidentovi, ale jsou závislé na potvrzení ze strany Kongresu, takovou pravomocí je i uzavírání mezinárodních smluv. Mezi pravomoci, které spadají pod Kongres, je i regulování obchodování se zahraničními státy. Kongres také dohlíží na zahraniční politiku prezidenta, každoročně prochází rozpočet a programy vojenských a diplomatických organizací, dále pak musí odsouhlasit rozpočet na příští období. V rozpočtu má Kongres také tu pravomoc regulovat, na co může být nebo naopak nesmí být využit, čímž získává další možnost, jak ovlivňovat pravomoci prezidenta v zahraniční politice.⁵³

Ne vždy Kongres souhlasí s rozhodnutím amerického prezidenta a v těchto případech se může pokusit jeho rozhodnutí zvrátit. Stejně tak tomu bylo i v roce 1979, kdy prezident Jimmy Carter v rámci uzavření oficiálních vztahů s Čínskou lidovou republikou vypověděl i vzájemnou obranu smlouvu mezi Tchaj-wanem a Spojenými státy. Žaloba senátora Goldwatera nakonec u Nejvyššího soudu neuspěla.⁵⁴ Kongres alespoň tedy odsouhlasil zákon o vztazích Spojených států k Tchaj-wanu. Byl to tedy právě americký Kongres, který nesouhlasil s tím, že by Spojené státy měly naprosto přerušit veškeré vztahy s Tchaj-wanem jen pro oficiální vztahy s Čínskou lidovou republikou.

Americký Kongres si v průběhu Obamovy administrativy stěžoval, že prezident nenaplňuje obsah zákona o vztazích Spojených států k Tchaj-wanu. Zvláště pak když čtyři roky nepodal hlášení o prodeji zbraní Tchaj-wanu k posouzení Kongresu. Naposledy tak učinil v roce 2011, kdy prodeje předložil Kongresu na poslední možnou chvíli. Když do roku 2015 nedostal Kongres žádné nové oznámení o prodeji, tak byl prezident Kongresem vyzván, aby tak učinil.⁵⁵ V listopadu 2015 také senátoři McCain a Cardin prezidentovi adresovali dopis, ve kterém se vyjadřovali, že jim nedostatek

---

⁵³ Jonathan Masters, „U. S. Foreign Policy Powers: Congress and President,“ *Council on Foreign Relations*, (2. března 2017), dostupné z: <http://www.cfr.org/united-states/us-foreign-policy-powers-congress-president/p38889> (staženo k 14. 5. 2017).

⁵⁴ „Goldwater v. Carter 444 U. S. 996 (1979),“ JUSTIA US Supreme Court, dostupné z: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/444/996/case.html> (staženo k 20. 4. 2017).

⁵⁵ Shirley Kan, „PacNet #39 - Obama's policy on arms sales to Taiwan needs credibility and clarity,“ *Center For Strategic & International Studies*, (7. července 2015), dostupné z: <https://www.csis.org/analysis/pacnet-39-obama%E2%80%99s-policy-arms-sales-taiwan-needs-credibility-and-clarity> (staženo k 15. 5. 2017).

prodeje zbraní Tchaj-wanu činí starosti, protože bude způsobovat dlouhodobé oslabování tchajwanské armády a tedy i bezpečnosti samotného ostrova.⁵⁶

Podpora Kongresu vůči Tchaj-wanu pokračovala i po celou Obamovu administrativu, kdy v roce 2016 také znovu potvrdil znění Šestí ujištění z roku 1982, čímž se utvrdilo, že oficiální politika Spojených států vůči Tchaj-wanu se doopravdy nemění.⁵⁷

3. Obchodní vztahy s Tchaj-wanem

V roce 2016 byl Tchaj-wan desátým největším obchodním partnerem Spojených států, celkově obchod se zbožím a službami činil odhadem téměř 65 miliard dolarů, s tím, že Spojené státy importovaly zboží a služby v hodnotě 39 miliard dolarů a naopak exportovaly zboží pouze za 26 miliard dolarů, což znamená, že v obchodování s Tchaj-wanem byly v deficitu asi třináct miliard dolarů.⁵⁸ Zároveň je Tchaj-wan čtrnáctým největším exportním partnerem Spojených států. Velkou část zboží dováženého ze Spojených států na Tchaj-wan tvoří zbraně, vojenské vybavení a systémy. Další položkou, která je ve velkém na Tchaj-wan vyvážena, jsou zemědělské produkty. Za rok 2016 byly na Tchaj-wan dovezeny zemědělské produkty v hodnotě více než tři miliardy dolarů. Hlavními artikly byly sójové boby, hovězí maso a produkty, pšenice a kukuřice.⁵⁹ Z Tchaj-wanu jsou pak hlavně dováženy elektromechanické stoje, výrobky ze železa a oceli a zemědělské produkty.⁶⁰

Po celou dobu Obamovy administrativy bylo obchodování Spojených států s Tchaj-wanem ve značném deficitu. V roce 2009 byl americký export na Tchaj-wan v celkové hodnotě 18 miliard, naopak import pak činil celkem 28 miliard, což byl konečný deficit téměř deseti miliard dolarů. O rok déle pak došlo k význačnému navýšení, jak exportu, tak i importu. Americký export se posunul na 26 miliard dolarů a import dokonce na 35 miliard. V následujících letech se americký export na Tchaj-

⁵⁶ Eric Gomez, „A Costly Commitment: Options for the Future of the U.S.-Taiwan Defense Relationship,“ *Cato Institute*, (28. září 2016), dostupné z: <https://www.cato.org/publications/policy-analysis/costly-commitment-options-future-us-taiwan-defense-relationship> (staženo k 15. 5. 2017).

⁵⁷ „H.Con.Res. 88 - Reaffirming the Taiwan Relations Act and the Six Assurances as cornerstones of United States-Taiwan relations,“ *Congress.com*, (17. května 2016), dostupné z: <https://www.congress.gov/bill/114th-congress/house-concurrent-resolution/88/text> (staženo k 19. 4. 2017).

⁵⁸ „Taiwan,“ *Office Of The United States Trade Representative*, dostupné z: <https://ustr.gov/countries-regions/china/taiwan> (staženo k 24. 5. 2017).

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Ibid.

wan stále držel kolem 25 miliard dolarů, kdežto import se v následujících letech podstatně navyšoval. V letech 2011, 2014 a 2015 import z Tchaj-wanu přesáhl hranici čtyřiceti miliard.⁶¹ Kvůli této tendenci se také postupně po celou dobu Obamovy administrativy navyšoval deficit pro americký obchod s Tchaj-wanem.

Tchaj-wan je jedním z důležitých obchodních partnerů pro Spojené státy, ale Spojené státy jsou pro Tchaj-wan mnohem důležitější, zvláště z toho důvodu, že ne mnoho států je ochotno s Tchaj-wanem ve velkém obchodovat. Hovězí maso a produkty z hovězího masa jsou jedním z dlouhodobých vývozních artiklů na Tchaj-wan, ale také jedním z důvodů určitých sporů a rozbrojů. Tchaj-wan si je schopen vyprodukovat pouze pět procent své celkové spotřeby hovězího masa, zbytek tedy musí získat ze zahraničních zdrojů a Spojené státy jsou jedním z hlavních dovozců.⁶² V roce 2003 byl dovoz hovězích produktů zakázán z důvodu objevení nákazy bovinní spongiformní encefalopatie (jinak známe jako nemoc šílených krav). Tento zákaz byl zrušen v roce 2005, ale záhy byl znovu zaveden, když se objevil další případ nemoci u nově dovezených kusů. I když byl zákaz znovu zrušen, bylo místo něj nově zavedeno omezení na minimální věk zvířete, jehož maso je dováženo a jaké části masa se mohou dovézt. Tchajwanci pořád velmi pečlivě kontrolují kvalitu a zdravotní nezávadnost masa. Na začátku roku 2010 mělo být toto omezení po dohodě s tchajwanským prezidentem zrušeno, to se ovšem nestalo. Když prošla nová legislativa, která určovala, že mleté maso, lebky, vnitřnosti a další se nesmí dovážet z míst, kde byl výskyt nákazy bovinní spongiformní encefalopatie v posledních deseti let.⁶³

Dalším příkladem tchajwanské pečlivosti jsou případy z roku 2011 a 2012, kdy byly odmítnuty některé zásilky masa, které pozitivně testovaly na ractopamin, který je ve Spojených státech, na rozdíl od mnoha zemí po celém světě, legální pro přidávání zvířatům kvůli podpoře růstu.⁶⁴ Tchaj-wan je v současnosti šestým největším importérem amerického hovězího masa a masných výrobků, což v případě, že je na tyto výrobky uvalen zákaz na dovoz, znamená to pro americké dodavatele velké ztráty. Během doby, kdy Tchaj-wan zakazoval dovoz amerického hovězího masa, vznášela se otázka, co to bude znamenat pro americko-tchajwanské vztahy znamenat a na kolik

⁶¹ „Foreign Trade: Trade in Goods with Taiwan,“ *U.S. Census Bureau*, dostupné z:

<https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5830.html#2009> (staženo k 15. 5. 2017).

⁶² „Taiwan Country Commercial Guide: Taiwan – Beef,“ *Export.gov*, (15. srpna 2016), dostupné z:

<https://www.export.gov/article?id=Taiwan-Beef> (staženo k 28. 4. 2017).

⁶³ Natalie Tso, „Will Beef Derail U.S.-Taiwan Trade Relations?“ *Time*, (8. ledna 2010), dostupné z:

<http://content.time.com/time/world/article/0,8599,1952483,00.html> (staženo k 29. 4. 2017).

⁶⁴ „Taiwan Country Commercial Guide: Taiwan – Beef,“ *Export.gov*.

je to může poškodit.⁶⁵ Přesto z americké strany zazněla vyjádření, která upozorňovala, že tchajwanské jednání mimo jiné podkopává jejich hodnověrnost jako obchodního partnera pro Spojené státy a mohlo by to do budoucnosti mít i vliv na další sblížování a případné bilaterální obchodní dohody.⁶⁶

3.1. Prodej zbraní a armádního vybavení Tchaj-wanu

Prodej zbraní a dalšího armádního vybavení za účelem udržitelné sebeobraný Tchaj-wanu je jedním z hlavních bodů zákona o vztazích USA k Tchaj-wanu. Prodej zbraní a armádního vybavení Tchaj-wanu se také nedá považovat za pouhé obchodní vztahy mezi zeměmi, naopak jsou silně politické a jako k takovým by k nim mělo být přistupováno. Spojené státy mají z prodeje zbraní Tchaj-wanu zisk, ale v případě, že by Američané dodávky zbraní ukončili pro Tchaj-wan by to znamenalo podstatně větší problémy a ztráty. Tchaj-wan je závislý na americké ochotě zbraně mu prodávat. Jedná se o důležitou součást bezpečnostní a strategické otázky jak pro Taiwan, pro daný region, tak i pro samostatné Spojené státy. I díky tomu se Tchaj-wan historicky stavěl vysoko mezi zeměmi, které od Spojených států nakupují nejvíce zbraně. To bylo mimo jiné vyvoláno i tím, že Spojené státy jsou jedinou zemí, která Tchaj-wanu zbraně ve velkém prodává. Američtí vojenští experti pravidelně navštěvují tchajwanské vojenské základny, aby zjistili stav armádního vybavení a kontrolních systémů, aby měli představu, které zbraňové systémy přesně tchajwanská armáda potřebuje rozšířit nebo co potřebuje nahradit.⁶⁷ V období za roky 2004-2007 byl Tchaj-wan čtvrtou zemí, která nakoupila od Spojených států nejvíce zbraní.⁶⁸ Všechny tři země, které nakoupily více zbraní než Tchaj-wan, ovšem mají se Spojenými státy oficiální vztahy, čímž se jen zdůrazňuje, jak významné jsou objemy zbraní, které proudí ze Spojených států amerických na Tchaj-wan. Celkově Tchaj-wan za tyto zbraně mezi lety 2004-2007 zaplatil 4,3 miliard dolarů, což je pouze necelá čtvrtina z původně navrhovaných 18,6 miliard dolarů, které byly v roce 2001 odsouhlaseny.

---

⁶⁵ Natalie Tso, „Will Beef Derail U.S.-Taiwan Trade Relations?“ *Time*, (8. ledna 2010), dostupné z: <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,1952483,00.html> (staženo k 29. 4. 2017).

⁶⁶ Ralph Jennings, „Taiwan blocks US beef imports, strains trade ties,“ *Reuters*, (5. ledna 2010), dostupné z: <http://www.reuters.com/article/us-taiwan-usa-idUSTRE6041K220100105> (staženo k 29. 4. 2017).

⁶⁷ Shirley A. Kan, „Taiwan: Major U. S. Arms Sales Since 1990,“ *Congressional Research Service*, (29. srpna 2014): str. 3, dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/weapons/RL30957.pdf> (staženo k 19. 4. 2017).

⁶⁸ *Ibid.*, str. 1.

Americký kongres si Ministerstvem obrany Spojených států amerických nechává jednou ročně zpracovat zprávu o stavu armády Čínské lidové armády (ČLA). Spolu s tím je ve zprávě uvedeno, jak si Tchaj-wan stojí s ohledem na vojenské kapacity ČLA. Nepříliš překvapivě je obranyschopnost Tchaj-wanu oslabována rychlou modernizací armády Čínské lidové republiky, které se ostrov neumí vyrovnat. Ve zprávě z března 2009 byl Kongres informován, že tchajwanské letecké síly již nemají převahu nad vzdušným prostorem nad úžinou.⁶⁹ Dále zpráva zmiňovala, že kvůli velkým investicím Čínské lidové republiky do modernizace armády a celkovému navyšování armádního rozpočtu se Tchaj-wan dostává do stále svízelnější situace, kdy se mu veškeré možnosti účinné sebeobraný postupně vytrácejí a přicházejí i o sebemenší převahy či výhody. Tchaj-wan také nemá možnosti ani zdroje, jak se vyrovnat Čínské lidové republice v počtu členů armády a ani vybavení, zůstává mu pouze možnost modernizace vybavení.

Prodej vojenského materiálu Tchaj-wanu dlouhodobě nemůže být považován jen jako plnění amerických závazků definovaných v zákoně o vztazích USA k Tchaj-wanu, ale také jako nepřímé vyjádření, kam se jejich politika zrovna naklání. Tím, jaké množství zbraní a hlavně jakých, Spojené státy nabídnou Tchaj-wanu k prodeji, získává Washington další možnost, jak ovlivňovat vztahy jak s Tchaj-wanem, tak i s Čínskou lidovou republikou. Když dojde ke schválení velkých balíků zbraní a vybavení nebo se odsouhlasí prodej technologie, která ještě nebyla Tchaj-wanu poskytnuta, Spojené státy si zajišťují i svou pozici v regionu. Naopak když dojde ke zmrazení prodeje, může to být i známkou toho, že se Spojené státy hlavně orientují na Čínskou lidovou republiku, nežli na Tchaj-wan.

Další možností je využívání prodeje zbraní k ovlivňování politiky na Tchaj-wanu. Korigováním prodeje mohou Spojené státy poměrně snadno vyjádřit svůj názor na současnou politiku a vládu Tchaj-wanu. Schvalování určitého prodeje není nejjednodušší proces a ani nejrychlejší, zvláště když se musí vzít v potaz tchajwanská kapacita najít finanční zdroje a jejich ochota investovat velké částky právě do zbrojení. Prodej je potřeba schválit jak na americké straně, tak na tchajwanské, která navíc musí na nákup vyčlenit a odsouhlasit odpovídající rozpočet. Pro Spojené státy je důležité, aby Tchaj-wan co nejvíce investoval do své armády – a důvodů je hned několik. Tím,

---

⁶⁹ „ANNUAL REPORT TO CONGRESS: Military Power of the People’s Republic of China 2009,“ *Office of the Secretary of Defense*, (2009): str. 8, dostupné z:

že je Tchaj-wan jedním z největších odběratelů amerických zbraní, jeho nákupy tvoří poměrně velkou částku pro americký rozpočet. To také zajišťuje značné příjmy pro zbrojní firmy, čímž se také vytváří nová pracovní místa. Navíc, kdyby došlo ke konfliktu mezi Tchaj-wanem a Čínskou lidovou republikou a Spojené státy by se rozhodly Tchaj-wanu pomoci, je i v jejich zájmu, aby byl ostrov dostatečně vybaven a schopen se do určitého bodu bránit sám.

Těsně před nástupem Baracka Obamy do prezidentského úřadu byl Bushovou administrativou odsouhlasen prodej zbraní Tchaj-wanu v celkové hodnotě 6,4 miliardy dolarů, které ve velkém pokrývaly požadavky, jež byly vysloveny z tchajwanské strany. Ovšem tchajwanská vláda se příliš nehrnula do schvalování potřebného rozpočtu pro zakoupení odsouhlasených systému a zbraní.⁷⁰ Odsouhlasení tohoto balíčku přišlo krátce po nastoupení tchajwanského prezidenta Maa do úřadu, který se především snažil normalizovat vztahy s Čínskou lidovou republikou. Vyzbrojování tchajwanské armády tudíž nebylo prioritou číslo jedna, mohlo by vyznívat agresivně a tím ztížit vyjednávání. Americké administrativě to naopak poskytlo prostor, kdy z Bushovy administrativy zůstalo několik odsouhlasených prodejů, které nebyly dokončeny, tudíž nebylo nezbytně nutné řešit nové prodeje.

Nová administrativa nemusela připravovat nové zbraně a systémy k prodeji a spíše se mohla soustředit jiné otázky. S tím, že Američané neschvalovali nové balíčky zbraní k prodeji Tchaj-wanu, odstranilo to třetí plochu s Čínskou lidovou republikou, což také mohlo zjednodušit přibližování Tchaj-wanu a Čínské lidové republiky. První odsouhlasený balíčkem zbraní a vojenských systémů přišel až na začátku roku 2010.⁷¹ K prodeji byl odsouhlasen mimo jiné i prodej šedesáti vrtulníků Black Hawk v celkové hodnotě tří miliard dolarů, což činilo největší část celého balíčku, který byl nabídnut. Druhou nejvyšší položkou bylo více než sto protiraketových střel PAC-3 v celkové hodnotě 2,8 miliardy dolarů.⁷² Mezi dalšími položkami, za již podstatně menší částky, byly i systémy protilodních střel Harpoon Block II, také několik minolovek třídy

---

https://www.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/China_Military_Power_Report_2009.pdf (staženo k 20. 4. 2017).

⁷⁰ Jeffrey A. Bader Jeffrey., *Obama and China's rise: an insider's account of America's Asia strategy* (Washington, D. C.: Brookings Institution Press, 2012), str. 71.

⁷¹ Shirley A. Kan, „Taiwan: Major U. S. Arms Sales Since 1990,“ *Congressional Research Service*, (29. srpna 2014): str. 59, dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/weapons/RL30957.pdf> (staženo k 19. 4. 2017).

⁷² Ibid.

Osprey a nové technické systémy.⁷³ Celkově byly v lednu 2010 nabídnuty zbraně a systémy téměř v hodnotě 6,4 miliardy.

Mezi tchajwanskými požadavky byly hlavně zmiňovány stíhačky F-16, které byly Tchaj-wanu naposledy prodány v roce 1992 za administrativy prezidenta George H. W. Bushe. Po více jak dvaceti letech tedy tchajwanská armáda potřebovala začít nahrazovat rychle stárnoucí techniku za novější stroje. Stíhačky F-16 nebyly pro tento balíček odsouhlaseny, ale také nebylo zamítnuto, že by nemohly být Tchaj-wanu prodány někdy v budoucnosti. Odsouhlasení prodeje zbraní mimo jiné následovalo po sérii neshod a rozepří Spojených států s Čínskou lidovou republikou, kdy nesdílely společný postoj vůči iránskému jadernému programu a jak proti němu zakročit, dalším bodem sporu mezi zeměmi bylo také připravované setkání amerického prezidenta Obamy a Dalajlámy.⁷⁴ Čínská lidová republika jako pokaždé vyjádřila nesouhlas s tím, aby Tchaj-wanu byly tyto zbraně prodány, že to je pouze další destabilizační podnět pro region. Možná právě proto nebyly v balíčku zahrnuty stíhačky F-16, protože se dá předpokládat, že v případě kdy by byly Tchaj-wanu přislíbeny, reakce Čínské lidové republiky by byla ostřejší a tím by ztížila jakákoliv vyjednávání a sbližování mezi nimi a Američany.

Druhý balíček pak přišel v druhé polovině roku 2011. Největší položkou bylo dodatečné vybavení pro sto čtyřicet pět stíhacích letounů F-16 v celkové hodnotě 5,3 miliard dolarů. Mezi dalšími podstatně menšími, položkami, bylo pokračování tréninku tchajwanských pilotů právě na stíhačky F-16 a náhradní součástky pro stíhačky. Tyto dva balíčky byly jediné za celé Obamovo první volební období. A to i přesto, že Spojené státy byly ve zprávě z roku 2009 o stavu armády Čínské lidové armády informovány, že Tchaj-wan velmi rychle zaostává ve zbrojení a modernizaci své armády. Spojené státy sice v druhém balíčku z roku 2011 odsouhlasily prodej leteckého vybavení a i pokračování ve výcviku tchajwanských letců. Požadavek na stíhačky F-16, byl americkou administrativou opětovně nevyslyšen. Prodeje zbraní Tchaj-wanu během Obamovy první administrativy neměly výrazný dopad pro samotnou tchajwanskou armádu, jelikož se nejednalo o zbraně a vybavení, které nejvíce potřebovaly. Spíše by se daly označit za prosté pokračování politiky nastavené zákonem o vztazích USA k Tchaj-wanu a v Šesti ujištěních a zároveň o snahu nedodat Tchaj-wanu něco,

---

⁷³ Ibid.

čímž by si naprosto zablokovaly veškerá jednání s Čínskou lidovou republikou. I když na druhý balíček z roku 2011 reagovala čínská vláda rozezleně jako vždy, nekonaly se však žádné velké akce, kdy by byla přerušena čínsko-americká jednání.

Na začátku druhého volebního období prezidenta Baracka Obamy bylo již více méně zřejmé, že rebalancování do Asie nebude možné dle prvotních plánů a záměrů. Přesto k žádnému prodeji zbraní nedošlo a to až do konce roku 2015, kdy byl v prosinci odsouhlasen balíček v hodnotě 1,8 miliardy dolarů.⁷⁵ Jedná se o nejmenší ze tří balíčků Obamovy administrativy a zároveň je to balíček poslední. Balíček je složen z mnoha menších položek, kdy největší položka byla v hodnotě čtyři sta milionů dolarů. Jednalo se převážně o systémy sloužící k detekování a následnému zničení střel krátkého dostřelu.⁷⁶ Nedá se tedy říci, že by v tomto balíčku byly zbraně a vybavení natolik významné, aby to ovlivnilo stav tchajwanské armády. Navíc i tím, že byl podstatně menší než předchozí dva balíčky, nedalo se ani očekávat, že by přespříliš vyprovokoval reakci Čínské lidové republiky. Celkově za osm let administrativy Baracka Obamy bylo odsouhlaseno k prodeji Tchaj-wanu zbraně a vojenské systémy v celkové hodnotě 14 miliard dolarů, většina již v prvním volebním období.

Závěr

Práce se zabírala vztahy mezi Spojenými státy a Tchaj-wanem během administrativy Baracka Obamy a to nejenom pohledem na politiku a přístup americké strany, ale zvláště se soustředila na obchodní vztahy, zvláště pak na prodej zbraní a vojenského vybavení. V tomto ohledu došla práce k závěru, že ze začátku nové administrativy se zdálo, že vztahy s Tchaj-wanem se budou postupně odsouvat do pozadí, i to i navzdory tchajwanskému prezidentovi Maovi, který nastolil relativně přátelské vztahy s Čínskou lidovou republikou. Ovšem v průběhu administrativy došlo k jistému posunu ve vztazích, kdy byly také odsouhlaseny nové prodeje zbraní Tchaj-

---

⁷⁴ John Pomfret, „U. S. sells weapons to Taiwan, angering China,“ *Washington Post*, (30. ledna 2010), dostupné z: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/01/30/AR2010013000508.html> (staženo k 28. 4. 2017).

⁷⁵ Sam LaGrone, „UPDATED: U.S. Plans Modest \$1.83B Taiwan Arms Deal; Little Offensive Power in Proposed Package,“ *U.S. Naval Institute*, (16. prosince 2015), dostupné z: <https://news.usni.org/2015/12/16/breaking-u-s-plans-modest-1-83b-taiwan-arms-deal-little-offensive-power-in-proposed-package> (staženo k 19. 4. 2017).

⁷⁶ „Federal register - 36(b)(1) Arms Sales Notification,“ *Federal Register – The Daily Journal Of The United States Government*, (27. dubna 2017), dostupné z: <https://www.federalregister.gov/documents/2017/04/27/2017-08455/36b1-arms-sales-notification> (staženo k 29. 4. 2017).

wanu. Prodeje během první administrativy v podstatě kopírovaly vztahy mezi Spojenými státy a Čínskou lidovou republikou, které se po prvotních náznacích přiblížení, či zlepšení naopak dostaly i do mírného zhoršení a to i mimo jiné, protože se americký prezident setkal s Dalajlámou, což rozlítlo čínskou stranu. Celkově prodeje zbraní Tchaj-wanu během Obamovy administrativy rozhodně nejsou nezanedbatelné, i když poslední prodej, který byl zároveň jediný během druhého volebního období Obamy, byl pouze v hodnotě necelých dvou miliard dolarů. Obsahem těchto balíčků, které byly nabídnuty Tchaj-wanu, sice bylo velké množství náhradních dílů a rozšíření již stávajících systémů, zároveň neobsahovaly Tchaj-wanem požadovaných stíhaček F-16.

Druhým závěrem práce, tedy porovnání administrativy Baracka Obamy s administrativou George W. Bushe je, že prezident Obama nikdy neměl ani nepodporoval výrazně protchajwanskou politiku. Ze začátku Obamovy administrativy se sice zdálo, že bude pokračovat v politice a postoji, který nastal během administrativy George W. Bushe, tehdy se vztahy podstatně zhoršily, nejen kvůli silně konfliktní politice tchajwanského prezidenta, ale i situaci, kdy Spojené státy předpokládaly, že Čínská lidová republika bude jedním z klíčových spojenců pro boj s terorismem. Nakonec se však Obamova politika vůči Tchaj-wanu začala postupně oteplovat. Rozhodně se nejednalo o tak výraznou změnu jako ta, která nastala v průběhu obou administrativ prezidenta George W. Bushe. Dá se tedy říci, že během Obamovy administrativy byly vztahy s Tchaj-wanem podstatně konzistentnější, nežli ze předchozí administrativy, je nutné poukázat na to, že k tomu došlo také díky tchajwanskému prezidentovi Maovi, který oproti svému předchůdci nevytvářel situace, které šly proti americkému zájmu.

Otázkou pro budoucnost zůstává nová tchajwanská prezidentka Cchaj Jing-wen, která na rozdíl od předchozího Ma je z Demokratické pokrokové strany a je v prezidentském úřadu od druhé čtvrtiny roku 2016. Stejně jako prezident Čcheng, který vládl Tchaj-wanu během prezidentství George W. Bushe, ani prezidentka Chaj neuznává konsenzus z roku 1992 mezi Tchaj-wanem a Čínskou lidovou republikou, čímž se stává trnem v oku vládě v Pekingu. Další otázkou pro vývoj americko-tchajwanských vztahů je nový americký prezident Donald Trump, jehož politika je značně nepředvídatelná. Tento fakt se prokázal již krátce po tom, co Trump vyhrál prezidentské volby a v reakci na to obdržel telefonát od tchajwanské prezidentky. Telefonní rozhovor mezi hlavami Spojených států (i když v tom momentě se jednalo

o hlavu budoucí) a Tchaj-wanu se odehrál poprvé od zrušení oficiálních vztahů. Naprosto nepřekvapivě se tento krok setkal s nepochopením a zlostí ze strany Čínské lidové republiky. Pro budoucnost vztahů mezi Spojenými státy a Tchaj-wanem je tedy prezident Donald Trump v podstatě divokou kartou a nedá se tak úplně očekávat, jak se budou vztahy nadále vyvíjet. To by ovšem mohlo vyústit v poměrně destabilizační situaci, zvláště s tchajwanskou prezidentkou, která je členkou Demokratické pokrokové strany. Strany, která je tradičně silně zaměřená proti Čínské lidové republice.

Summary

The purpose of the thesis "*The administration of Barack Obama and the issue of Taiwan*" is to examine the relation between the United States of America and Taiwan during the presidency of Barack Obama. It is based on the analysis of American policy toward Taiwan and based on the level of arm sales to Taiwan during the course of Barack Obama's presidency. Furthermore, the Obama administration is compared to the prior administration of George W. Bush to study the changes of the nations' relations.

In the first chapter, the thesis focuses on the historical background of the first relation with Qing China that held the sovereignty over the island during the time referred to as Formosa. The chapter follows the evolution of the relationship between United States and Republic of China which was first established at the beginning of twentieth century and later gained control over the mainland China. The relations remained after the communists seized power over the mainland China and the Chiang Kai-shek government was forced to flee to the island Formosa. The chapter then follows the relations through the George W. Bush administration, which are also mentioned in following chapters.

The next chapter then goes straight to the Barack Obama administration. It tries to determine Obama's position on Taiwan and the relationship between Taiwan and the United States of America, to compare his stance with that of the George W. Bush administration, and more specifically, to analyse the state of relations during the transition of the administrations. It starts at the beginning of Obama's administration and follows the evolution of his position on Taiwan, mainly focusing on his new policy *Pivot to Asia* and what it would mean for Taiwan and its future relations with the United

States. The evolution of Obama's policy is reflected primarily by rupture in the relation between United States and mainland China, noticeably reflected by the meeting of Obama and Dalai Lama. The other important issue of this chapter deals with the Taiwanese president, Ma, who made a lot of progress in the relations between Taiwan and The People's China Republic, therefore mitigating one of the problems that arose during the administration of previous Taiwanese president, Chen.

The final chapter is focused on the trade relations between United States and Taiwan during the presidency of Barack Obama. The chapter inspects the value and composition of American exports to Taiwan and connected issues. First, the problem of imported beef is evaluated, specifically the effect that Bovine Spongiform Encephalopathy (commonly known as the mad cow disease) could have on the whole trade and relations between the United States and Taiwan. However, the most important part of this chapter discusses the arms trade with its importance in the security question of Taiwan and the whole region. The thesis concludes that the relations with Taiwan improved during Obama's administration, compared to the relations at the end of the previous administration, which is reflected especially in the arms trade context.

Použitá literatura

Knihy

Bader Jeffrey A., *Obama and China's rise: an insider's account of America's Asia strategy* (Washington, D. C.: Brookings Institution Press, 2012).

Daalder Ivo H., Lindsay James M., *America unbound: the Bush revolution in foreign policy* (Washington, D. C.: Brookings Institution, 2003).

Gordon Leonard H. D., *Confrontation over Taiwan: nineteenth-century China and the powers* (Lanham, MD: Lexington Books, 2007).

Jacobs J. Bruce, *Democratizing Taiwan* (Boston: Brill, 2012).

Kozák Kryštof a kol., *Zahraniční politika USA na začátku 21. století* (Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2009).

Liščák Vladimír, *Čína* (Praha: Libri, 2002).

Liščák Vladimír, *Taiwan* (Praha: Libri, 2003).

Yang Jian, *The Pacific Islands in China's grand strategy: small states, big games* (New York: Palgrave Macmillan, 2011).

Primární zdroje

„ANNUAL REPORT TO CONGRESS: Military Power of the People's Republic of China 2009,“ *Office of the Secretary of Defense*, (2009), dostupné z: https://www.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/China_Military_Power_Report_2009.pdf (staženo k 20. 4. 2017).

„Federal register - 36(b)(1) Arms Sales Notification,“ *Federal Register – The Daily Journal Of The United States Governement*, (27. dubna 2017), dostupné z:

<https://www.federalregister.gov/documents/2017/04/27/2017-08455/36b1-arms-sales-notification> (staženo k 29. 4. 2017).

„Goldwater v. Carter 444 U. S. 996 (1979),“ *JUSTIA US Supreme Court*, dostupné z: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/444/996/case.html> (staženo k 20. 4. 2017).

„H.Con.Res. 88 - Reaffirming the Taiwan Relations Act and the Six Assurances as cornerstones of United States-Taiwan relations,“ *Congress.com*, (17. května 2016), dostupné z: <https://www.congress.gov/bill/114th-congress/house-concurrent-resolution/88/text> (staženo k 19. 4. 2017).

„Cheng Fu Sheng v. Rogers, 177 F. Supp. 281 (D.D.C. 1959),“ *JUSTIA US Law*, dostupné z: <http://law.justia.com/cases/federal/district-courts/FSupp/177/281/1884676/> (staženo k 19. 4. 2017).

„PUBLIC LAW 96-8—APR. 10, 1979,“ *U. S. Government Publishing Office*, dostupné z: <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/STATUTE-93/pdf/STATUTE-93-Pg14.pdf> (staženo k 19. 4. 2017).

„Taiwan Relations Act,“ *American Institute In Taiwan*, dostupné z: <https://www.ait.org.tw/en/taiwan-relations-act.html> (staženo k 19. 4. 2017).

„The Republic of China (Taiwan) Proposes: The East China Sea Peace Initiative,“ *Ministry Of Foreign Affairs Republic Of China (Taiwan)*, dostupné z <http://www.mofa.gov.tw/en/cp.aspx?n=A3C75D6CF8A0D021> (staženo k 19. 4. 2017).

Odborné články

Carpenter Ted Galen, „President Bush’s Muddled Policy on Taiwan,“ *Cato Institute - Foreign Policy Briefing*, č. 89, (15. března 2004), dostupné z: <https://object.cato.org/sites/cato.org/files/pubs/pdf/fpb82.pdf> (staženo k 1. 5. 2017).

Clinton Hillary, „America’s Pacific Century,“ *Foreign Policy*, (11. října 2011), dostupné z: <http://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century> (staženo k 18. 4. 2017).

Gomez Eric, „A Costly Commitment: Options for the Future of the U.S.-Taiwan Defense Relationship,“ *Cato Institute*, (28. září 2016), dostupné z: <https://www.cato.org/publications/policy-analysis/costly-commitment-options-future-us-taiwan-defense-relationship> (staženo k 15. 5. 2017).

Hickey Dennis V., „Continuity or Change: US Policy & Taiwan,“ *Journal Of Chinese Political Science* 12, č. 2, (2007), dostupné z: <http://www.ed.s.a.ebscohost.com> (staženo k 25. 4. 2017).

Hickey Dennis V., „Imbalance in the Taiwan Strait,“ *Strategic Studies Institute*, (2013), dostupné z: http://ssi.armywarcollege.edu/pubs/parameters/issues/autumn_2013/4_hickey.pdf (staženo 25. 4. 2017).

Kan Shirley A., „China/Taiwan: Evolution of the “One China” Policy—Key Statements from Washington, Beijing, and Taipei,“ *Congressional Research Service*, (10. listopadu 2014), dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL30341.pdf> (staženo k 23. 4. 2017).

Kan Shirley A., „PacNet #39 - Obama’s policy on arms sales to Taiwan needs credibility and clarity,“ *Center For Strategic & International Studies*, (7. Července 2015), dostupné z: <https://www.csis.org/analysis/pacnet-39-obama%E2%80%99s-policy-arms-sales-taiwan-needs-credibility-and-clarity> (staženo k 15. 5. 2017).

Kan Shirley A., „Taiwan: Major U. S. Arms Sales Since 1990,“ *Congressional Research Service*, (29. srpna 2014), dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/weapons/RL30957.pdf> (staženo k 19. 4. 2017).

Masters Jonathan, „U. S. Foreign Policy Powers: Congress and President,“ *Council on Foreign Relations*, (2. března 2017), dostupné z: <http://www.cfr.org/united-states/us-foreign-policy-powers-congress-president/p38889> (staženo k 14. 5. 2017).

Mattlin Mikael, „Same Content, Different Wrapping: Cross-Strait Policy Under DPP Rule,“ *China Perspectives*, č. 56, (listopad – prosinec 2004), dostupné z: <http://chinaperspectives.revues.org/436> (staženo k 20. 4. 2017).

Vládní a jiné oficiální stránky

„Taiwan Country Commercial Guide: Taiwan – Beef,“ *Export.gov*, (15. srpna 2016), dostupné z: <https://www.export.gov/article?id=Taiwan-Beef> (staženo k 28. 4. 2017).

„Taiwan,“ Office Of The United States Trade Representative, dostupné z: <https://ustr.gov/countries-regions/china/taiwan> (staženo k 24. 5. 2017).

„U. S. Foreign Policy Milestones in the Region (1912-1949),“ *American Institute In Taiwan*, dostupné z: <https://www.ait.org.tw/en/uschina-chronology-1912.html> (staženo k 19. 4. 2017).

„Visa Waiver Program,“ *American Institute In Taiwan*, dostupné z: <https://www.ait.org.tw/en/vwp.html> (staženo k 1. 5. 2017).

LaGrone Sam, „UPDATED: U. S. Plans Modest \$1.83B Taiwan Arms Deal; Little Offensive Power in Proposed Package,“ *U. S. Naval Institute*, (16. prosince 2015), dostupné z: <https://news.usni.org/2015/12/16/breaking-u-s-plans-modest-1-83b-taiwan-arms-deal-little-offensive-power-in-proposed-package> (staženo k 19. 4. 2017).

Webové stránky

„Taiwan flashpoint: US Role,“ *BBC News*, dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/asia_pac/04/taiwan_flashpoint/html/us_role.stm (staženo k 24. 4. 2017).

„Text of Obama's town hall -- in China (Not a word on healthcare),“ *Los Angeles Times*, (16. listopadu 2009), dostupné z: <http://latimesblogs.latimes.com/washington/2009/11/obama-china-townhall-text.html> (staženo k 18. 4. 2017).

„US Policy on Arms Sales Unchanged, Clinton Says,“ *Taipei Times*, (18. února 2009), dostupné z: <http://www.taipetimes.com/News/front/archives/2009/02/18/2003436390> (staženo k 25. 4. 2017).

Iok-sin Loa, „Tsai sees ‘manipulation’ in play,“ *Taipei Times*, (5. listopadu 2015), dostupné z: <http://www.taipetimes.com/News/front/archives/2015/11/05/2003631718> (staženo k 23. 4. 2017).

Jennings Ralph, „Taiwan blocks US beef imports, strains trade ties,“ *Reuters*, (5. ledna 2010), dostupné z: <http://www.reuters.com/article/us-taiwan-usa-idUSTRE6041K220100105> (staženo k 29. 4. 2017).

Pomfret John, „U. S. sells weapons to Taiwan, angering China,“ *Washington Post*, (30. ledna 2010), dostupné z: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/01/30/AR2010013000508.html> (staženo k 28. 4. 2017).

Sanger David E., „U. S. WOULD DEFEND TAIWAN, BUSH SAYS,“ *NY Times*, (26. dubna 2001), dostupné z: <http://www.nytimes.com/2001/04/26/world/us-would-defend-taiwan-bush-says.html> (staženo k 19. 4. 2017).

Tso Natalie, „Will Beef Derail U.S.-Taiwan Trade Relations?“ *Time*, (8. ledna 2010), dostupné z: <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,1952483,00.html> (staženo k 29. 4. 2017).

Wasserstrom Jeffrey, „The Xi-Ma Meeting: Why Singapore?“ *The Diplomat*, (11. listopadu 2015), dostupné z: <http://thediplomat.com/2015/11/the-xi-ma-meeting-why-singapore> (staženo k 19. 4. 2017).